

Второ заседание

Сряда, 23 юни 1965 г.

(Открито в 9 часа)

Председателстващ Светла Даскалова: (Звъни) Другарки и другари народни представители! В залата присъствуват 250 народни представители. Налице е необходимият кворум.

Откривам днешното заседание на десетата сесия на Народното събрание.

Има думата министърът на вътрешната търговия д-р. Пеко Таков да продължи своя доклад.

Министър Пеко Таков: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Преди всичко искам да доложам на Народното събрание, че в резултат на мерките, които се предприеха от правителството и от Министерството на вътрешната търговия за поддържане годишно средно равнище на държавните цени на дребно, те бележат тенденция на задържане. Това показват данните на Централното статистическо управление.

Ако вземем 1952 г. за база 100, ние имаме: през 1956 г. — 71,6, 1960 г. — 70,7, 1963 г. — 75,3, а 1964 г. — 75,5 общо за всички стоки, от които за хранителните съответно 75,6, 77,8, 86,5 и 86,8, а за нехранителните — 67,6, 64,4, 66,0 и 66,2.

Другарят Тодор Живков в своята реч на деветата сесия на Народното събрание очерта ценовата политика на Централния комитет и правителството. В тази връзка той посочи и нашите отговорности и задачи.

Първа наша задача е да поддържаме на пазара достатъчни количества стоки с ниски цени, които са необходими за широко потребление, и да контролираме и не позволяваме тези цени под една или друга форма за едни несъществени изменения да стават повод за искане повишаване на цените или да се влошават съществуващите стандарти за масовите стоки, без да се намаляват цените им.

В изпълнение на тази основна задача, свързана с непосредствените интереси на нашето население, срещаме трудности от производствените предприятия. Нашият стремеж е да поддържаме средното равнище на цените, както ни е поръчано от правителството. Настойчиво ни се предлагат нови асортименти главно от групата на стоки с по-високи цени. На последната среща през м. май с конфекционните предприятия в София ни се предложиха 198 модела детски роклички, от които само 19 бяха изработени от по-евтин народен плат, при който една рокличка струва 3—5 лв., а всички останали модели бяха изработени от тропикал, от който една рокличка струва от 18 до 25 лв. Това се направи с детските роклички, където най-малко е позволено да се изменят цените. Същото се прави и с памучния текстил за дамски и мъжки облекла. Получава се така, че когато отказваме да купуваме от скъпите асортименти, нас ни обвиняват, че нашите органи нямат вкус към новото. Разбиране към новото от групата на по-скъпите стоки ние имаме, но искаме да ни се доставят стоките за масово потребление, на които цените са по-достъпни.

Дължни сме да доложим, че и сега в министерството непрекъснато постъпват от различни производствени предприятия искания за цени на нови стоки. При определянето цените на новите стоки ние спазваме равнището на цените, установени с държавните ценоразписи, утвърдени от Министерския съвет. За стоките обаче, които имат по-високи потребителни стойности и влизат в обръщение наред със съществуващите стоки от текущо производство, които имат по-ниски потребителни стойности и са по-евтини, ние определяме на първите по-високи цени, отговарящи на техните по-високи потребителни стойности. Това несъмнено оказва влияние върху средното равнище на цените по посока на тяхното увеличаване. Но за да може да се спазва средното равнище на цените, правилно ще бъде за съществуващите стоки от текущо производство, имащи по-ниски стойности, да бъдат изменявани цените, както това стана с намалението на цените на редица трикотажни изделия, чорапи и тъкани от изкуствени материали, на зеленчуците в началото на месец март и на някои видове риби през м. май т. г. Тези намаления компенсират и ние получаваме възможности да поддържаме средното равнище на цените.

В кръга на намаляване себестойността на съществуващите асортименти е нужно да се акумулира фонд в промишлените предприятия, който да покрива разликите и да се задържа средното равнище на цените.

Такива са някои от текущите проблеми по цените. Нашата задача е с всички сили и средства да съхраняваме и запазваме средното равнище на цените.

Голямо внимание и грижи отделя нашата партия и правителството и за развитието на общественото хранене. Още през годините на първата петилетка и особено след Априлския пленум се взеха мерки за разкриване на една широка мрежа от заведения за обществено хранене. Преустроени и ремонтирани бяха съществуващите стари, тесни и тъмни помещения на бивши частни гостилници и кръчми. Изградиха се по села и градове много нови, модерни ресторанти, гостилници, закусвални. Истинска наслада създават такива ресторанти като Черно море и Рибния ресторант в Бургас, ресторантите на Балкантурист, Ропотамо, Габринус в София и много други.

Създаде се по-добра съвременна организация и в гаровите бюфети и вагон-ресторантите.

Броят на заведенията нарасна от 10 194 през 1950 г. на 16 657 през 1964 г., а броят на местата за сядане от 564 325 през 1957 г. се увеличи на около 800 355 през 1964 г.

Особено развитие получи работническите и учрежденийните столове, издръжката на които след Априлския пленум се пое изцяло от държавата. Сега държавата заплаща за столовете годишно около 37 млн. лв. и трудещите се и техните семейства получават храна на сравнително ниски цени. В резултат на това броят на столовете нарасна от 2022 с 221 600 столуващи през 1955 г. на 4243 с близо 900 000 столуващи през 1964 г. Това е един безспорен успех и една голяма придобивка за нашите трудещи се, едно действително облекчение на жените в домакинския им труд.

Сега средно дневно от услугите на общественото хранене в цялата страна се ползват около 1 800 000 граждани. Стокооборотът, реализиран в общественото хранене през 1964 г., е 690 237 хиляди лв. и е около 3,5 пъти по-голям от този през 1958 г. Той представлява вече 20,6% от целия стокооборот при 16,4% за 1953 г.

Перспективата предвижда през следващите години в общественото хранене да се реализира средногодишен прираст в стокооборота 12—13% при средно нарастване на стокооборота от търговската мрежа със 7%.

През 1964 г. и през настоящата година обаче са налице тенденции на намаляване тези темпове в развитието на общественото хранене (за 1964 г. се осъществи ръст само 4,7%; такова е приблизително положението и тази година).

Кои са основните причини за тази тенденция?

Първо, от две-три години и понастоящем в магазинната мрежа има сравнително по-добро снабдяване от почти всички хранителни продукти. Много граждани, домакини, които прибягват към услугите на заведенията, поради това, че преди не всякога намираха в магазините търсените продукти,

сега се ориентираха към домашната кухня, тъй като на пазара намират всичко, каквото им е необходимо.

При тази нова конюнктурна обстановка общественото хранене обаче продължава да работи и се развива с някои свои сервизни недостатъци.

На първо място, трябва да посочим, че в голям брой заведения културата на обслужване и хигиената продължава да бъдат на ниско равнище и не отговарят на повишените изисквания на нашите граждани и на изискванията, произтичащи от развитието на международния туризъм. Много ръководители на предприятия и заведения пренебрегват санитарните и културните условия при поддържане на заведенията и при обслужването на гражданите. По тази причина немалка част от нашите заведения са неприветливи, с опущени търговски зали и кухни, изцапани подове, замърсени и скъсани покривки, непочистени и неогледни фасади, с натрупани амбалажи.

Не са редки случаите, когато недобросъвестни работници, сервитьори, бюфетчици мамят гражданите, надвземат им при заплащане на консумацията, предлагат им храна и напитки с намален грамаж, оводнени. Против тези недостойни за нашето общество прояви контролните органи на министерството и органите на търговията при народните съвети с помощта на обществените организации и доброволните сътрудници водят системна борба. Необходимо е да засилим контрола и се организира на още по-широка обществена основа.

В много заведения обслужването на гражданите става бавно, посетителите губят по цял час, за да се нахранят, особено в летните градински заведения и в курортните места, където един сервитьор обслужва много често от 12 до 18 маси.

В много заведения липсват необходимите съдове, инвентарни предмети и прибори, сервитьорите са несръчни, не знаят и не спазват правилата по посрещане, обслужване и изпращане на клиентите. Това прави лошо впечатление и нарушава общоприетия етикет на сервитьорското обслужване.

За да издигнем културата на обслужването в общественото хранене, трябва наред с подобряване вида, обзавеждането и поддържането на търговските обекти да продължаваме с повече грижи да осигуряваме в заведенията преди всичко достатъчен брой обслужващ персонал, добре подготвен, със солидна професионална квалификация, с достатъчна обща култура.

Решаването на тези задачи по културата на обслужването е пряко свързано обаче с нивото на разходите на обръщението.

Това, че ние сме успели заедно с колективите на общественото хранене да намалим разходите при обслужването на гражданите в ресторантите и другите заведения за обще-

ствено хранене, е един сериозен успех на професията. То показва, че колективите са успели да отстранят една голяма част от ненужните разходи в своята работа. Същевременно обаче практиката ни подсказва, че ние сме отишли в една крайност и сме посегнали на средствата, които са необходими за елементарната култура и поддържането на заведенията в приличен и културен вид.

Въпреки всички тези недостатъци колективите са способни да направят една такава крачка. Има добри и компетентни кадри с достатъчно опит както в нашето кулинарно изкуство, така и всред сервитьорския персонал и те с чест ще решат задачата за едно сериозно повдигане нивото на културата в нашите заведения за обществено хранене и да отговорим по този начин на нуждите преди всичко на нашите трудещи се, на тяхната възискателност и на международния туризъм.

На второ място трябва да вземем мерки за подобряване качеството и асортимента на храната.

Общопризнато е не само от нашето население, но и от всички чужденци, че нашата страна се слави с голямо изобилие на калорични и витаминозни и пресни продукти за нашите кухни, но въпреки това не са редки случаите, когато на гражданите се предлагат безвкусни, лошо пригответи ястия, без да е спазена установената технология.

Една от причините наред с проявите на немарливост, липса на материален стимул е недостатъчният брой на готвачите, слабата им подготовка, тяхната претовареност и в много случаи липса на необходимите машини за облекчаване труда на кухненския персонал, на който в много заведения работата е претоварена.

От 2—3 години производството на механичните и топлинни съоръжения за обществено хранене се прехвърля от един завод на друг. Продължават да се произвеждат недоброкачествени машини и съоръжения за обществено хранене, със стара конструкция и ограничена номенклатура, не се усвояват и внедряват нови, на съвременен равнище машини.

По-нататъшното развитие на общественото хранене и международния туризъм у нас, подобряване и изграждане на новата търговска мрежа налагат нашето машиностроене да обезпечи час по-скоро производството на нови, модерни и разнообразни кухненски, хладилни, топлинни и други машини за общественото хранене.

Ние молим ръководството на машиностроенето повече да не прехвърля от завод на завод производството на кухненски машини.

С оглед да подобрим подготовката на младите кадри от тази година към Министерството на вътрешната търговия се прехвърлиха техникумите и професионалните училища по

обществено хранене. В близките години ние ще се заемем последователно да подобрим тяхната материална база. Налага се в големите градове София, Пловдив, Варна и др. да изградим в следващите 2—3 години специални учебни бази за подготовка на висококвалифицирани готвачи, сервитьори и управители и тези бази да се организират на самостоятелна търговска дейност с оглед да осигурим добри условия за успешно провеждане на практическите занимания. Без обзавеждане на база за системни и сериозни практически занимания буквално всеки ден под ръководството на добри и културни специалисти ние няма да можем бързо да подготвим добър и владеещ своята кулинарна и сервитьорска професия персонал за нашите ресторанти, в които ние в следващите години ще посрещаме все повече хора, и наши, и чужди, с по-големи претенции и вкус.

Много често готвачите, управителите и останалият персонал се оправдават, и то основателно, че храната не се приготвява добре поради еднообразни и нестандартни продукти. Особено това се отнася за различните видове меса, месни полуфабрикати. Очевидно налага се заедно с Родоп и Булгарплод да вземем мерки и установим режим на едно редовно снабдяване на заведенията за обществено хранене с разнообразни и висококачествени продукти.

Поевтиняването на храната трябва да се търси по пътя на уедряване на кухненското производство, специализиране и коопериране на това производство, изграждане на работилници за зеленчукови и месни полуфабрикати, производство на полуфабрикати за сладкарството.

Правилно ще бъде в близките години в няколко от големите градове да се изградят фабрики-кухни. В Ленинград например една фабрика-кухня обслужва 125 стола и гостилници. В Югославия също има изградени фабрики-кухни. Големи икономии на труд, а също и подобряване качеството на храната може да се постигне с промишлено производство на различни сосове, зеленчукови полуфабрикати, диетични и детски храни както в замразено, така и в стерилно състояние.

Държавното и кооперативното промишлено хлебопечене, което през 1948 г. произведе около 260 хил. т хляб, увеличи производството си през 1964 г. на 1364 хил. т, което представлява 90% от нуждите на страната. Само населението в някои отделни селища остава да се храни с домашно приготвен хляб.

Пресмятането показва, че с това мероприятие особено на селските домакинства са спестени около 50 дни средно в годината от домашното печене на хляб, което време те са използвали за дома си, за отглеждане на децата и за отдих.

Увеличението на производството на хляб и хлебни изделия поставя с голяма сила въпроса за производствените мощности. Може да се каже, че количеството на произвеждания хляб нарасна повече от 5 пъти, докато строителството на нови мощности в градовете върви много бавно. Така например държавните хлебопроизводствени предприятия през 1963 г. имаха недостиг 36,2%, а през 1964 г. — 38,1% спрямо производствената програма. Покриването на този недостиг се извършва за сметка на непозволено претоварване капацитета на пещите, което, от една страна, ги разрушава, а, от друга страна, става причина за влошаване иначе добре приготвения хляб.

Искам да подчертая, че качеството на хляба в голяма степен зависи от брашната, които се дават на хлебопекарните от обединение Зърнени храни. Особено сега, когато ние имаме отделни партии по-слабо жито, отлежаването на брашната е една елементарна необходимост за подобряване качеството на хляба. Договорихме се със ДСО Зърнени храни за 20-дневно отлежаване, но то не навсякъде се спазва, а ние искаме да поставим въпроса за 40-дневно отлежаване и това непременно трябва да се организира, за да може заедно с другите мерки, които се вземат, и голямата грижа на правителството за обезпечаване хляба на населението, да се получи резултатно подобрение.

Наред с причините, които лежат и в транспорта, и в мелниците, голяма вина за пропуските по качеството на хляба и за упреците, които ни отправя населението всеки ден, има в ръководството на министерството, в нашите органи и в хлебопроизводствените предприятия. Не са малко онези ръководители на хлебопекарни, които не полагат грижи да сложат ред по спазването на технологията във фурните и хигиената на помещенията.

Министерството, окръжните народни съвети, колективите на хлебопекарните разбират, че на нас ни се правят бележки често пъти не за друго, а за хляба на народа. И това толкова повече нас ни задължава да вземем изключителни мерки и наред с всичко това, което прави държавата за построяването на нови модерни пекарни, е нужно ние да се заемем с нашата собствена работа и задача, да отстраним недостатъците в тази жизнена за населението професия. Колективите, които има богат опит, които не жаят своя непосилен труд и посрещат ежедневните нужди на населението при тежки условия, имат сили да изпълнят с чест своя дълг.

Развитието на нашата търговска дейност и организацията по снабдяването на населението е органически свързано с целокупния напредък на нашата икономика, промишлеността, селското стопанство и транспорта. Безелите на бурното развитие на стопанството и културата носи и търговското об-

служване. Изгради се солидна материална база на нашата търговия, повсеместно се построиха и обзаведоха нови модерни магазини, създаде се нарочна организация от специалисти — художници и аранжори, за художествено и привлекателно оформление на магазините и витрините. Построиха се в редица градове комплексни търговски бази с железопътни и шосейни комуникации Русе, Пловдив, Кърджали, Габрово, Михайловград и на много други места. В Толбухин се сложи началото на първата търговска база, обзаведена с палети — едно изключително прогресивно начало в транспортирането на стоките, което ще донесе много милиони левове икономия на народното стопанство. Тази задача сега я подеваме съвместно с транспортните и промишлените предприятия за нейното последователно решение.

Търговските колективи заедно с профсъюзите разгърнаха в последните години широки инициативи, извършиха истински прелом в начина на обслужването, като изоставиха традиционните форми на търгуване, изхвърлиха тезгяхите — тези овехтели и негодни вещи, които разделяха купателя от стоката, приближиха стоките до погледа и ръката на потребителя и имаха смелостта и куража на трудовите колективи да предоставят на купувачите сами да избират необходимите им стоки.

Масово се въведе формата на самообслужването за хранителните стоки и открития показ за нехранителните промишлени видове стоки. Това прави чест на социалистическото общество, защото самообслужването е не само един начин за достъпност до стоките, но и форма за масово комунистическо възпитание на народа.

Сега 14 200 магазина и заведения за обществено хранене работят на самообслужване и открит показ и реализират около 55% от стокооборота на страната.

Малко хранителни магазини останаха, които не са на самообслужване, и ако те не се преустрои на самообслужване, това е, защото нямаше достатъчно пакетирани стоки. Ако промишлеността ни даде пакетирани стоки от всички видове, ние можем бързо да организираме цялата мрежа на самообслужване. Нашите трудещи се посрещнаха с уважение тази форма на търговия и от самото население се организира взаимен спонтанен самоконтрол в магазините. Скептиците и неверниците бяха опровергани от усилията на уверените търговски работници и от живота.

Търговските работници станаха пионери на друг прогресивен почин в търговията — бригадната имуществена отговорност. При въвеждането на тази форма ние срещнахме много пречки и много песимизъм от най-различни места, но въпреки това тази форма се разпространява. Това показва, че животът, нашият социалистически живот е по-силен от

несимистите и е винаги на страната на оптимистите. Бригадната имуществена отговорност се налага все повече като една форма на съвременна отговорност на търговските работници в обектите. Често пъти ние укоряваме нашите работници, че са недоброръководни, но за да бъдем докрай справедливи, трябва да кажем, че не винаги създаваме необходимите условия, щото те да запазят своята чест.

В обектите с бригадна имуществена отговорност липсите и начетите на 100 лв. стокооборот сериозно намаляха и достигнаха 0,04 лв., а в обектите с лична отговорност продължават да стоят на 0,12 лв., или в обектите на бригадна имуществена отговорност липсите и начетите са три пъти по-малко от тези на лична отговорност, понеже в бригадите се създава самоконтрол при продажбите и отчитането.

Направиха се и първите чувствителни крачки за подобряване образователния ценз на търговските работници. Само в последните две години — 1962—1964 г., в търговията на дребно (без анкетите в общественото хранене) процентът на търговските работници със средно и висше образование, пряко ангажирани в изпълнение плана по стокооборота на дребно, се е покачил от 36% на 40%. Сега в системата на министерството работят 18 техникума и професионални училища, в които се обучават 6670 души, действуват 24 народни университета, организирани заедно с ЦКС и профсъюзите, в които повишават своята квалификация 2500 души. Във вечерни и заочни училища се учат около 3500 души търговски работници, за да завършат своето образование, а други 55 000 души ежегодно без откъсване от работа опресняват своите знания в самите предприятия и кооперациите в нарочно организирани курсове.

Съвместните усилия на министерството, Централния кооперативен съюз, Централния комитет на Комсомола и Централния комитет на профсъюза дадоха добри резултати по привличането на повече жени в търговията. Докато през 1962 г. за отрасъл търговия средният процент на жените е бил 43%, то през 1964 г. той бързо нарасна на 46%, или се е увеличил с 3%. За търговията на дребно за 1962 г. делът на жените е 41,8%, а за 1964 г. нараства на 44,6%; на общественото хранене за 1962 г. с 50,4%, а за 1964 г. нараства на 57,2%. Трябва да отбележим, че процентът на жените само за категорията търговски работници през 1964 г. нараства приблизително 60%. Чувствително преобладава броят на жените в градските търговски предприятия. Така в София в търговията на дребно делът на жените е 80%, във Варна — 61%, и то в последните три години. Характерно е увеличението на броя на жените — продавачки, шандистки и каснерки, към което ние се стремим, а не към хора за канцелариите.

Търговската професия последователно и сигурно се феминизира.

Търговските колективи в Михайловградски, Русенски, Варненски и Пловдивски окръг и в София — града успешно експериментират новата система на планиране и ръководство на народното стопанство в областта на нашата професия.

Първите резултати са насърчителни и даже повече от насърчителни и в грижите за повече култура, и за съхранение на имуществата, и по стимулиране и начина на заплащане на труда. По всичко личи, че тези големи проблеми ще намерят едно радикално разрешение при новата система. Ние се надяваме да получим през настоящата година още по-насърчителни факти от новата система, за да може в следващите периоди цялата професия постепенно да навлезе в нея и по този начин да решим редица насъщни проблеми в търговията.

Всички тези инициативи увенчаха с едно признание от страна на нашето общество делото на търговските работници.

За съжаление обаче трябва да изтъкнем с голяма сила и всички негативни страни, а те не са малко — в работата на търговските работници, в работата на ръководството на Министерството на вътрешната търговия, на Централния кооперативен съюз, на останалите ведомства, които ръководят търговски предприятия, и на самите предприятия и кооперациите. Ние бихме снабдили нашето население по-добре и по-акуратно, ако нашите колективи организират добросъвестно и повсеместно ежедневно изучаване на потребителното търсене. Това е слабо място в нашата организация при снабдяването на населението с търсените от него стоки. Не е вярно, че само промишлените предприятия са виновни. Често пъти ние самите не знаем какви асортименти точно да заявим, в какви количества и по какви сезони. Няма точна и навременна, бих казал ежедневна информация от щандовете за търсените стоки от потребителите. Сега министерството полага грижи за постепенно въвеждане на съвременна техника за бърза и точна стокова информация.

Нас ни критикуват основателно потребителите за недостатъчна култура в обслужването, често пъти за липсата на уважение към клиентите. Не са малко онези търговски работници, които не умеят понякога да посрещат, да се явяват като достойни, честни и необходими съветници на купувачите, не държат сметка за името на магазина. Често пъти говорим, и то с основание, за фабричната марка, за нейните достойнства, за това, че трябва да се пази чисто нейното име, но ние малко говорим за честта на магазина, за неговата фирма, за неговото реноме.

Голяма язва в търговската професия е присъствието в състава на колективите на недобросъвестни и злоупотребява-

щи с доверието и на потребителите, и на предприятията елементи. Те си служат с най-различни нечестни средства за ощетяване на купувачите — измерват невярно, продават на по-високи цени, заменят по-висококачествени стоки с по-нискокачествени. И толкова е по-печално за честните работници, когато такива хора попаднат в бригадите за имуществена материална отговорност, използват доверието и честността на своите другари и ги ощетяват, крадат ги, а след това недоимъците се поемат от целия колектив. Разбира се, такива хора не могат да останат неоткрити. И често пъти както печатът, така и радиото и телевизията, използвайки недостатъците в работата и злоупотребите на отделни търговски работници, дават широка гласност, правят изводи и волно или неволно петният търговската професия пред нашето общество — покрай сухото гори и суровото.

Сега в икономическите техникуми се подготвят млади хора, на които се внушава, а и поради причините, които току-що изтъкнахме, тези млади хора заживяват с убеждението и предпочитат да работят в канцелариите като икономисти, счетоводители, статистици, а не като продавачи и щандисти. В министерството и предприятията идват завършващи специалността търговия и искат канцеларска работа. Съществува страх за постъпване на работа в магазините както у завършващите, така и у техните родители. И в училищата, и от нас малко се прави за получаване обществено признание на търговската професия.

Ръководството на министерството и неговите служби често пъти по дадени решения и задачи уведомяват предприятията и отделите при окръжните народни съвети формално, чиновнически, но не организират истинско изпълнение на задачите. Недостатъчно се помага на предприятията и отделите за изпълнение на възложените задачи конкретно и компетентно. Много документи издадохме по 27. и 23. постановление на Министерския съвет и тези документи са добре обмислени, обаче малка е помощта на място, която ние организирахме, и затова именно се бавят резултатите. Окръзите и предприятията търсят ежедневно съдействие от министерството и неговите органи и упътване за решаване на задачите. Нашето министерство е може би най-посещаваното министерство и от служебни лица, и от граждани. Не винаги обаче службите реагират отзивчиво и своевременно, с желание да се помогне и на всяка цена да се изпълняват задачите, въпреки че за демократизацията на колективите в отделите, службите и предприятията се извърши немалко работа. Ръководството на министерството заедно със службите недостатъчно организира контрол за изпълнение на възложените задачи на управленията, предприятията и отделите в окръзите.

Когато говорим за организацията, която търговските работници са извършили за подобряване обслужването на населението, ние искаме към тези усилия да присъединим и енергията, компетентността и голямата грижа на изпълнителните комитети на народните съвети, на колективите на управленията и отделите Търговия и изкупуване в търговското обслужване. Мъчно можем да си представим търговското обслужване в нашата страна с неговите големи изисквания без народните съвети и правилно е народните съвети да вземат по-голямо участие и търговията да се опира на техните инициативи. Искаме още веднъж да подчертаем всички онези инициативи, които народните съвети и техните органи ежедневно развиват за подобряване на търговията в окръзите. В последните години народните съвети възложиха организацията на търговията на нарочни заместник-председатели, с които ръководството на министерството поддържа много тесен и делови контакт. Те се превърнаха в наши действителни органи, с които ежедневно решаваме насъщни въпроси. Заместник-председателите заедно с началниците на управленията и отделите Търговия и изкупуване овладяват търговската професия и проблемите, ръководят и организират изпълнението на задачите. Те са нашите най-добри помощници в цялата наша обща работа. При такива дейатели в окръзите като другарите Марин Бахчеванов, Соломон Лазаров, Манол Хърсев, Христо Николов, Васил Кръстин, Димитър Райков, Пенчо Арабаджиев, Иван Карагеоргиев, Груди Желязков, Трифон Свиленски, Георги Кънов, Георги Копанков, Георги Андонов, Георги Стоянов, Иван Куршумов, П. Марков и Р. Даскалов може винаги да се разчита, че задачите ще бъдат правилно поставени и изпълнени. А нашата задружна работа преуспява в сътрудничество с такива кооперативни дейатели в окръзите като Никола Йорданов, Стоян Георгиев, Георги Маринов, Иван Петров, Давид Леви, Иван Иванов, Неделчо Петров, Васил Енев и др.

Големи са заслугите в продължение на много години на опитните търговски организатори Никола Петков и Гаро Карадемизов от Видин, Владимир Каменов от Михайловград, Димитър Попов от Русе, Стоян Георгиев от Благоевград, Стефан Марков и Спас Драгнев от Пловдив, Генчо Генчев от Габрово, Никола Хаджиев от Кричим, Иван Тенев от Казанлък, Дяко Дяков от Горски извор, Георги Зайков от Банско, Коста Аврамов от Вършец, Косю Данков от София, Иван Иванов от Русе, Ангел Занетов от Ямбол, Нисим Барух и Васил Стефанов от София, Стою Ушев от Пазарджик, Иван Чолаков от Враца, Тодор Йочков от жп. ресторанти и спални вагони, Кера Милушева и Алберт Ефραίмов от Печатни произведения, Кърджали и Варна, Илия Несторов и Георги Проданов от Балкантурист, Варна и Бургас, Руси

Славчев, Руси Калоянов, Жендо Белчев, Б. Братоев, Д. Петков, Васил Гаврилов, Стоян Николов, Асен Каменов, Васил Желев, Алберт Ананиев, Стоян Андреев, К. Недев, Хр. Петров в хлебопроизводството, Тодор Брайков и др.

Интересни са инициативите на редица окръжни, общински, градски и селски народни съвети за създаване на извъншатни отдели по търговията и изкупуването на обществени начала. Добре работят и са обхванали цялата работа в търговската мрежа обществените отдели по търговията в Карлово с извъншатен началник др. Каракашев, в Самоков с извъншатен началник др. Димитър Ятраков.

Създадоха се и съвети на потребителите към отделите Търговия и изкупуване при окръжните народни съвети, които обединяват в своя състав гражданки и граждани, които имат възможност да изкажат своето мнение, да помогнат на търговските и промишлените колективи при създаване на новите асортименти, при подобряване на качеството — за внедряване на повече култура в търговското обслужване. Тези съвети са една непосредствена и полезна връзка между милионите потребители и търговските и промишлените предприятия.

Ръководствата на министерството и на Централния кооперативен съюз смятат, че ще станат изразители на убеждението на цялата професия, ако се отнесем с чувство на удовлетворение към грижите и съдействието, които са ни оказвали и оказват ежедневно сътрудниците на нашия печат — централен и по места — радиото и телевизията, и за това, че те са били винаги заедно с нас — и в нашите радости и успехи, и в нашите несполуки и огорчения — при изпълнение на нашите отговорности и задължения, с които сме натоварени от Централния комитет и правителството по организиране на голямата обществена и стопанска задача — редовното снабдяване на населението. Ние искаме да се надяваме, че и занапред светлите факти в нашата работа ще намират признание, че нашите недостатъци ще бъдат сочени и справедливо и основателно критикувани, за да ги поправяме.

Търговските колективи, министерството, Централният кооперативен съюз искаме да отдадем необходимото внимание за усилията и грижите, които полагаха и полагат професионалните съюзи, съюзът на работниците от търговията, неговият централен комитет, председателят на съюза — др. Герой Будинов, за тяхната ежедневна, постоянна отзивчивост към нуждите на колективите и предприятията. Всички инициативи, които се развиваха от предприятията и кооперациите, бяха всякога задружни с профсъюзните организации и за това често пъти сме се радвали на значителни успехи.

Ние не се съмняваме, че и занапред нашите другари от профсъюза ще проявяват същата отзивчивост към нашите проблеми и ние ще имаме винаги тяхната подкрепа.

Работата на ръководството на министерството на вътрешната търговия и на предприятията му с Централния кооперативен съюз, със съюзите и кооперациите се е развивала винаги под знака на една задружност, сътрудничество и взаимност. Големи са заслугите на потребителните кооперации, наред с държавните търговски предприятия, при организиране обслужването на населението и при това на селското население, където трудностите са по-големи. Съюзите и кооперациите успешно са решавали и решават въпросите по снабдяването, в това число и на най-отдалечените райони, които представляват голяма трудност в нашата работа.

Кои са нашите насящни, неотложни, текущи задачи по обслужване на населението?

На първо място, навлизаме бързо в най-усиления работен сезон в нашето селско стопанство, на полето. Събират се всички сили, за да се обработи и прибере богатата реколта без загуби, да се осигурят повече запаси от хранителни продукти на населението. Необходимо е колективите на окръжните и градските търговски предприятия, на кооперациите сега, след решенията на настоящата сесия на Народното събрание, с удвоена енергия и сили да подхванат изпълнението на всички свои задължения по снабдяването на населението в цялата страна, по градове и села, във всички магазини и заведения за обществено хранене, колкото е възможно по-пълно да насищат редовно магазинната мрежа с всички стоки, с които разполага страната, а те са много и най-разнообразни. И особено внимание да се обърне за посочване ежедневните наши грижи към удовлетворяване нуждите на нашите кооператори и кооператорки, които сега от тъмно до тъмно са на полето и в много случаи нямат необходимото време за най-елементарни покупки, а камо ли търговските работници да стават причина тези хора да чакат на „опашки“ своя ред, за да се доберат до онова, което им е най-необходимо. Нашата търговска мрежа за зеленчуци, за други хранителни стоки, за изстудени безалкохолни напитки, за необходими за домакинството дребни пособия и стоки трябва да бъде на разположение на населението, когато то има възможност да прави покупките си — сутрин рано, преди да отиде на работа, и вечер, когато се връща от работа, да се изнесат много от тези стоки на сергийна, развозна и павилонна търговия, да не оставим без подвижна мрежа нито едно място, където се събират повече хора — на полето, на хармана, в дворовете на кооперативните стопанства, в манипулационните пунктове за плодове и зеленчуци на разтоварните и товарните пунктове и навсякъде, където е необходимо. Длъжни сме с Булгарплод и неговите органи да вземат сериозни мерки за снабдяване на населението със зе-

ленчуци. Въпреки че закъсня реколтата, има възможност да се излезе от това положение.

На второ място, отправят се справедливи бележки и упреци върху нашата организация по снабдяването на отделните промишлени и строителни обекти, където се трудят десетки и десетки хиляди работници и специалисти, на много места заедно със своите семейства, за да изпълняват своите задължения, да дават ежедневни нови и нови богатства на страната. Нужно е ние, всички работници в търговията, един път завинаги да разберем нашата голяма отговорност за създаване на по-добри условия на работа и живот на трудещите се в тези обекти. Въпреки че много обекти се строят с години, както е сега Марица-изток II, Доспатският и Белмекенският водносилнов път, мина Бобов дол, Медет, ТЕЦ Варна и много други подобни големи обекти, ние нямаме при тях изградена прилична търговска мрежа. Често пъти тя носи непостоянен характер, грижите за нея не са достатъчни. Самото разглеждане в Народното събрание на проблемите по снабдяването на населението ни задължава сериозно да подобрим още в следващите 1—2 месеца организирането на магазинната мрежа и редовното снабдяване на промишлените и строителните обекти и нашите колективи могат да изпълнят тази задача.

На трето място, настъпва усиленият сезон на почивките на трудещите се, усилва се ежедневният приток на хиляди и хиляди чужденци, оставащи и преминаващи през нашата страна, които търсят услугите на стационарната и подвижната търговска мрежа. Нужни са много грижи и усилия, за да създадем тази година по-добра организация, да внесем повече култура в търговското обслужване в почивните и курортните места, за да съдействуваме и ние на свой ред с нашия труд и акуратност за по-приятно организиране и прекарване почивката на трудещите се.

На четвърто място, както казах още в началото на доклада, другарят Тодор Живков ни напомни за нашите отговорности и задачи по организацията, която трябва бързо да създадем за производство и търговия с най-широк асортимент от дребните домакински и други стоки. Нужни са повсеместни организация и усилия преди всичко от колективите на окръжните търговски предприятия и техните клонове, на градските предприятия, на окръжните кооперативни съюзи и кооперациите, буквално на всички търговски колективи за непосредствени и паралелни контакти и връзки с местните промкомбинати, с частни занаятчий-производители, надомници, за да се усилва производството на всичко онова, което е необходимо на пазара, на населението, да го предоставяме в достатъчни количества, в широк избор и преди всичко сега през лятото в сергийната открита търговия по улиците, буле-

вардите, навсякъде, където вървят големите потоци на потребителите.

Вчера сутрин се откри Петият конгрес на трудово-производителните кооперации и няма съмнение, че делегатите ще отдели голямо място в своите обсъждания на този проблем, който в значителна степен зависи от колективите на нашите производителни кооперации, в които има компетенция, има опит при създаването на най-разнообразни и търсени от населението стоки.

Със задоволство трябва да отбележим, че едва ли друг път е имало по-добро сътрудничество между ръководството на Централния кооперативен съюз и ръководството на Министерството на вътрешната търговия. При наличието на тези условия, при нашите задружни усилия и инициативи с Централния кооперативен съюз, народните съвети, Балкантурист, министерствата на народното здраве и на транспорта, Комитета по културата и изкуството, които имат в своите системи търговска мрежа, с богатия опит и компетентност в нашата професия на десетките хиляди честни труженици в търговското обслужване, при големите грижи и изключително внимание на Централния комитет и правителството към ежедневните нужди на народа мога да уверя Народното събрание, че всички задължения, които са възложени на нас, търговските работници, за организиране на редовното и акуратно снабдяване на нашето население, ще бъдат с чест изпълнявани за по-нататъшното процъфтяване на нашата родина, за благо на нашия народ. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Светла Даскалова: Има думата за съдоклад председателят на Комисията по търговията д-р. Боян Георгиев.

Боян Георгиев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Постоянната комисия по търговията при Народното събрание счита за много навременна и полезна инициативата да се разгледа от Народното събрание на сесия състоянието на търговията и общественото хранене.

Социалистическата държава изгражда и развива търговията за обезпечаване на редовното снабдяване на трудещите се с необходимите стоки за потребление според степента на икономическото развитие на страната, нуждите, изискванията и вкусовете на потребителите и я използва при прилагане на основния социалистически принцип на разпределение „От всекиго според възможностите, на всекиго според труда“.

Нашата държава осъществява значителен дял от своята икономическа политика чрез търговията. Търговията е такъв отрасъл на народното стопанство, по дейността на който населението прави изводи не само за работата на търговските

работници и предприятия, но и за политиката на нашата държава, на нашата партия. Следователно върховният орган на власт в нашата държава — Народното събрание — е особено много заинтересувано Министерството на вътрешната търговия и неговите поделения правилно да осъществяват решенията на партията и правителството, да довеждат докрай изпълнението на поставените задачи.

Бързото развитие на нашата икономика и нарастването на националния доход особено след историческия Априлски пленум на ЦК на БКП, когато бяха премахнати много от пречките, спъващи дейността на производителните сили на страната, създавани от субективизма в развитието на народното стопанство, допринесоха за непрекъснатото подобряване на вътрешната търговия и снабдяването на трудещите се със стоки за потребление.

Няма по-убедителен показател за благосъстоянието на народа от бързото нарастване на стокооборота на дребно. През периода 1956—1964 г. той се удвои и този факт е достатъчно красноречиво доказателство за бурното развитие на нашето народно стопанство и на вътрешната търговия.

Родината е осеяна с красиви търговски сгради, магазини и ресторанти, сладкарници, бюфети и др. и което е особено характерно, строителството на такива заведения не се извършва само в градовете, но в широки мащаби и в селата.

Значително се подобри снабдяването на населението с хранителни и промишлени стоки. Непрекъснато се увеличава консумацията на висококалоричните храни. Расте търсенето на висококачествени стоки за обзавеждане, за подобряване на бита и облекчаване труда на домакинята, като мебели, килими, телевизори, перални, прахосмукачки, хладилници, шевни машини, електродомакински уреди и др.

Успехите, постигнати в областта на нашата икономика, в това число и на вътрешната търговия, са резултат на правилната политика на ЦК на БКП за повишаване жизненото равнище на народа.

В доклада си министърът на вътрешната търговия др. Пеко Таков правилно отчита, че благодарение грижите на партията и правителството успешно се решиха въпросите за нормалното и непрекъснато снабдяване на населението с почти всички хранителни стоки.

Наред с големите успехи в снабдяването на населението с необходимите стоки трябва да се изтъкне, че все още съществуват някои трудности и слабости по задоволяването му с някои видове месо и месни произведения. Министърът на вътрешната търговия изтъкна някои обективни причини за това. Според нас вината е не само в ръководството на Комитета по хранителната промишленост, а и в Министерството на вътрешната търговия. Въпросът за снабдяването

на населението от селата и малките градове с месо и месни произведения не е нов. Той стои още от времето, когато месо-добивът и месопреработването бяха дейност на самото Министерство на вътрешната търговия, но ръководството на министерството не успя да създаде организация за най-добро снабдяване.

По вина на Комитета по хранителната промишленост, Министерството на вътрешната търговия и Министерството на селскостопанското производство най-често явление е през летните месеци да се продава свинско месо, а през зимата — говеждо и телешко. Крайно време е тези ведомства да решат правилно нормалното снабдяване според търсенето и сезоните.

Не са решени изцяло от Министерството на вътрешната търговия и Комитета по хранителната промишленост въпросите за санитарната хигиена при продажбата на прясното и киселото мляко. На много места в страната поради липса на достатъчно съоръжения в млекопреработвателните предприятия прясното мляко не се бутилира изцяло, а киселото мляко се разфасова в буркани само в големите градове. Комисията счита, че е по силите на Комитета по хранителната промишленост да реши този въпрос.

Снабдяването на населението с някои промишлени стоки, подробно анализирани в доклада на др. министър Пеко Таков, все още не е напълно уредено. По тази причина консуматорите често пъти са принудени да купуват това, което им се предлага в магазините, а не това, което им е нужно. Наистина някои асортименти от промишлени стоки, предимно от групата на железарията, строителните материали и др., се отпускат в недостатъчни количества на Министерството на вътрешната търговия, но то и неговите органи допускат груби грешки в разпределението им по райони и окръзи и особено при разпределението им между града и селото. Неправилно се разпределят от органите на Министерството на вътрешната търговия и окръжните народни съвети редица типични селски стоки — лопати, оградна мрежа, кокошарска мрежа, цинкована тел, подкови, клинци, строителни материали и др., като се дават сравнително големи количества на градовете. Това принуждава селските стопани да търсят тези стоки в големите градове, включително и в Столицата, което води до тяхното оскъпяване и губене на ценно време. Разпределението на тези стоки става така, че редица от тях се задържат повече в градовете. В Габровски окръг 40—70% от тези стоки са дадени по разпределение на Габровски район, а останалите са разпределени между Севлиевски, Дряновски и Тревненски район, макар че само в Севлиевски район живее около 57% от селското население на окръга.

Комитетът по енергетиката и горивата не полага достатъчно грижи за осигуряване редовното и ритмично снабдяване на населението с достатъчно и калорични въглища. Същият не взе своевременно мерки за използване капацитета на брикетната фабрика Марица-изток, в която нашата страна вложи значителни средства. Това създава големи трудности за снабдяване на населението и промишлеността с гориво. Предлагаме председателят на Комитета по енергетиката и горивата да даде обяснение по този въпрос пред Народното събрание.

Някои стоки, като вълнени тъкани, памучни тъкани, вълнен и памучен текстил и др., се отпускат в достатъчни количества. На пазара не би се чувствувала никаква липса от тези стоки, ако производствените предприятия удовлетворяваха по асортимент, модели и разцветки исканията на търговските предприятия. Министерството на вътрешната търговия допуска сериозна слабост, като не използва напълно правата си за въздействие и контрол над производствените предприятия за доставката на търсените стоки по количество, асортимент и разцветки. Ако Министерството на вътрешната търговия измени асортимента на промишлената продукция на някои предприятия съобразно с нуждите и предпочитанията на потребителите, недостигът от тези стоки не ще се чувства така остро.

Министерството на вътрешната търговия вече няколко години не решава въпроса за снабдяването на населението с някои стоки от децентрализирания фонд, крайно необходими за всяко домакинство. От няколко години на населението се предлагат вилици и лъжици предимно от неръждаема стомана, докато калайдисаните вилици и лъжици, така търсени от населението, са недостатъчни.

Комисията споделя становището на др. министър за моделите и качеството на обувките. Нашите обувни заводи в последно време постигнаха известни успехи в разнообразяването на моделите. Произвеждат се разнообразни сезонни обувки, обувки за ежедневно носене и официални луксозни обувки. Общите констатации обаче са, че в търговската мрежа на едро и на дребно най-голям процент от некачествените и залежалите стоки заемат обувките. Повечето от обувките, особено детските, са нетрайни и не всякога се намират всички номера.

От проверките и получените материали комисията се убежда, че Министерството на вътрешната търговия незадоволително работи за бързото и най-ефективно раздвижване на залежалите стоки. Всяко бездействие и забавяне води до значителни щети на търговските предприятия и на народното стопанство. Предлагаме Народното събрание да задължи

другаря министър да вземе необходимите мерки за раздвижване на залежалите стоки.

Министерството на вътрешната търговия не упражнява достатъчен контрол над едровите търговски организации. Последните не подпомагат търговските предприятия на дребно и потребителните кооперации за своевременно зареждане на магазините със стоки и тяхната уредба. В тази насока трябва да се внесе решителен прелом. Едровото предприятие трябва да се смята еднакво отговорно за изпълнението на плана за стокооборота на дребно с търговското предприятие на дребно. Въпросът за качеството на стоките за потребление въннува нашата общественост от редица години. Правителството е набелязало мерки за подобряване на промишлената продукция, даде големи права на Министерството на вътрешната търговия, за да не се продават на гражданите стоки, неотговарящи на българския държавен стандарт и отрасловите технически норми. Мерки бяха взети също така от промишлените комитети, производствените предприятия, Министерството на вътрешната търговия и търговските организации. Известни резултати в тази насока са получени, но въпреки това немалко са производствените предприятия, които продължават да произвеждат, а търговските предприятия продължават да изкупуват и продават много видове нестандартни и дефектни стоки, като тъкани, облекла, мебели, дограма, обувки, електрически уреди, стоки от децентрализиран фонд и др.

На последната сесия на Народното събрание др. Тодор Живков справедливо разкритикува предприятията, даващи некачествена продукция, и Министерството на вътрешната търговия за непълно изпълнение на поставените им задачи, за нецялостно използване от страна на министерството дадените му права. Населението посреща със задоволство изказването на др. Тодор Живков и очаква, че министерството, неговите предприятия и всички търговски работници ще застанат на стража на интересите на потребителите и няма да приемат в магазините си и не ще продават дефектни или неотговарящи на изискванията на стандарта стоки.

Постоянната комисия намира, че в опаковката и в разфасовката на голяма част от хранителните стоки нашата страна значително изостава. Голяма част от нашия амбалаж е груб, еднообразен, неестетичен, с лош печат и цветове. Той не рекламира добре вида и качеството на стоките и с това не въздейства активно за пласирането им.

В магазините на самообслужване най-добре се виждат слабостите в опаковката и разфасовката. Те са сравнително недобре уредени поради липсата на дребни разфасовки.

Министерството на вътрешната търговия недостатъчно работи по разфасовката на стоките.

Общо взето обаче търговската мрежа е в добро състояние. За това особено допринесоха капиталните вложения през последните години. Както в градовете, така и в селата има красиви и добре обзаведени магазини.

Независимо от постигнатите успехи в строителството на търговски сгради и обекти нуждите не са задоволени напълно. Това не може да стане за кратко време, затова изпълнителните комитети на окръжните народни съвети трябва да съдействуват при всички случаи долните етажи на новите жилищни комплекси да се предоставят за търговски магазини.

Комисията намира, че е правилно искането на др. Таков за разширяване на хладилните площи, увеличаване броя на квалифицираните технически кадри по поддържането и обслужването на хладилните съоръжения и за разширяване производството на резервните части за тях.

Миналата година излезе 27. постановление на Министерския съвет, което дава възможност за разгръщане на инициативи в търговията с плодове, зеленчуци и със стоки от децентрализирания фонд, за разносна и развозна търговия. Ръководителите на търговските предприятия, които правилно разбраха смисъла на постановлението и го приложиха на практика, получиха добри резултати. Общо взето обаче, не се работи достатъчно за прилагане на това постановление. Много ръководители на търговски организации постъпват погрешно, като се въздържат да работят в духа на постановлението под предлог, че продавачите в някои случаи получавали големи възнаграждения. Министерството на вътрешната търговия и Централният кооперативен съюз трябва да полагат системни грижи за правилното приложение на 27. постановление на Министерския съвет.

Състоянието на търговската мрежа може и трябва да бъде по-добро. Все още има магазини с недобре подредени стоки и без етикети на същите. Не се поддържа постоянна хигиена в обектите. Непрекъснато влизат в експлоатация нови, хубави търговски сгради, но поддържането им, особено в селата, бързо се занемарява и само за няколко месеца те загубват почти изцяло първоначалния си блясък и красота главно поради организационни слабости. Има, разбира се, и обективни причини за търговските работници: претоварването на търговския персонал с тежко амбалирани стоки, като варели с олио, чували с ориз и захар, пълни кафези и каси и други, които пречат да се поддържа необходимата хигиена и порядък. Мнозинството от магазинерите са жени и млади момичета и не е по силите им постоянно да разместват таква тежест.

Много празен амбалаж се задържа в магазините или пред магазините, който загрозява вида на магазинната мрежа и

пречи на движението. Между другите недостатъци на Наредбата за движението на амбалажа изпъква и този, че едрите търговски организации не събират редовно празния амбалаж. Това особено важи за селата, където амбалажът остава дни, седмици, а понякога и повече да стърчи на улиците пред магазините, изложен на похабяване. От всичко това народното стопанство понася големи загуби.

Важна задача на търговските работници е снабдяването на населението с хляб. Характерно за нашата страна в миналото беше, че хлябът се приготвяше по домашен начин във всички села без изключение и в голяма част от градовете. Сега, вследствие на настъпилите големи революционни промени в икономиката ни през годините на народната власт, станаха коренни изменения в бита и живота на хората. 90% от населението на страната получава хляб от държавните и кооперативните фурни. Това е голяма придобивка за трудещите се в нашата страна.

Дадената постановка за развитие на хлебопроизводството в доклада на др. Таков е правилна. То ще се развива по пътя на уедреното производство и широко внедряване на новата технология и съвременна модерна техника.

През последните няколко години в основни линии се реши въпросът за материалната база на хлебопроизводството в селата, но в градовете все още не е уреден. Производствените мощности на наличните пещи в тях не отговарят на нуждите. При такива условия на работа се нарушават технологическите процеси и се влошава качеството на хляба. Съществена причина за влошаване вида и качеството на хляба е и лошото качество на брашното. Причините за това състояние на брашното са ни известни, затова ние се присъединяваме към становището, застъпено в доклада, че въпросът за качеството на хляба ще се реши преди всичко с подобряване качеството на брашното. Все още не е решен и проблемът за опалване на пещите. Въглицата са некачествени. Освен влошаване на финансовите резултати от некачествените въглища влошава се и качеството на хляба, и рентабилността на хлебопроизводството. Смятаме, че въпросът може да се реши задоволително с внедряване на нафтовите горелки, но те не се прилагат още масово, действува се много бавно.

В доклада се отделя необходимото внимание за развитието и състоянието на общественото хранене. През последните години общественото хранене у нас отбелязва значителни успехи. Подобрена и разширена е мрежата от заведения особено на сладкарниците. Въвеждат се успешно нови прогресивни форми като: ленточното обслужване в закувалните, групирането на няколко заведения в една кухня, разкриване на заведения за полуфабрикати, повече и по-разнообразно производство на закуските и безалкохолните напитки.

ки. По процент на столуващи работници и служители нашата страна е на първо място в света.

В резултат на това непрекъснато се увеличава не само стокооборотът в общественото хранене, но и нараства и относителният му дял — от 16,1% през 1952 г. на 20,6% през 1964 г. в общия обем на стокооборота.

Наред с постигнатото съществуват редица слабости и нерешени въпроси, които не са отразени достатъчно в доклада на другаря министър на търговията.

Въпреки увеличаване ръста на общественото хранене в общия стокооборот, дялът на кухненската продукция е все още твърде малък. Голяма част от заведенията, може би 30—40%, фактически не готвят, а продават само напитки, студени закуски или аламинутни и скара (вечер). В много случаи храната привършва рано и не е достатъчна по асортимент. Това не дава възможност на населението да се насочва към готова храна от заведенията за обществено хранене. Общото техническо съоръжаване на кухните е незадоволително.

Ако се вземат бързи мерки за обзавеждане на заведенията за обществено хранене с хладилна техника, въпросът за разнообразяването на храната ще зависи само от кухненския персонал.

Комисията намира, че има възможности за разширяване и разнообразяване на храната чрез механизация и уедряване на кухните, снабдяването им с хладилници и други облекчаващи труда съоръжения.

За увеличаване на кухненската продукция и осигуряване на достатъчно количество храна е необходимо да се подобри материалният стимул за готварския персонал и за управителите на заведенията.

Трябва да се каже, че ръководството на столовете засега се осъществява само от предприятията и профкомитетите им, а не от окръжните народни съвети, както трябва да бъде.

Голям резерв за изпълнение плановите в общественото хранене е разгръщане на производството и търговията със сладкарски произведения, закуски, безалкохолни напитки и боза.

През последните години в това отношение има значителни успехи. Произвеждат се повече и по-богат асортимент закуски и сладкарски изделия, лимонада и боза, по-добре и по-голяма част от населението се снабдява с тези произведения. Обаче и тук има редица слабости и нерешени въпроси, някои от които се поставиха в доклада на др. Таков, а по други ние искаме да обърнем внимание.

В доклада ударието пада главно на производството и снабдяването на големите градове, а по-малко на останалите селища. Макар и да има успех, на много места населението

не се снабдява редовно и достатъчно със сладкарски изделия, боза, газирани напитки. Често закуските и безалкохолните напитки се дават един път седмично, и то в ограничени количества поради организационни причини. От години наред се говори за липса на плодови газирани напитки, но вместо асортиментът им да се разширява, той намалява.

Недостатъчни са грижите за снабдяването на учащите се със закуски чрез павилиони в училищата, посредством разпосна търговия или по друг начин. От проверките на комисията се установи, че се вземат мерки по места от изпълнителните комитети на окръжните народни съвети, Комсомола и от директорите на училищата, но търговските организации и предприятия не полагат особени грижи за пълното задоволяване на учащите се със закуски. Необходимо е Министерството на вътрешната търговия, изпълнителните комитети на окръжните народни съвети и особено Централният кооперативен съюз да вземат най-енергични мерки за решаване на този много важен въпрос.

Що се касае за малките, разпокъсани и раздробени производствени предприятия, считаме, че въпросът правилно се поставя. Нужни са укрепнали производствени предприятия — комбинати, нужно е по-малко хора да се занимават с производство, за да се създават по-добри условия, концентриране на специалисти и разнообразяване на асортимента. По наша преценка вината тук е в Министерството на вътрешната търговия и Централния кооперативен съюз, които половинчато решават въпроса.

Като изхождаме от перспективите за развитието на международния туризъм в нашата страна, не може да не поставим и някои въпроси, които трябва да намерят бързо решение.

Считаме, че стронтелството на търговски сгради и заведения за обществено хранене по съществуващите типови проекти не навсякъде е правилно. Те не са подходящи особено по магистралните пътища, където има движение на туристи и курортисти. Трябва да се правят по-осветлени сгради, особено ресторанти и ханчета, а не както сега — с тежка тухлена конструкция. Разбира се, има и хубави, но те са главно по Черноморието.

Не е решен добре въпросът за архитектурното изграждане на павилионите. Те са също по типови проекти и търговските организации ги откриват без оглед дали подхождат на околната среда и ги употребяват за всичко — за бира и скара, за сувенири, за закуски, за захарни изделия, сладолед и пр. Считаме, че ще трябва да се разработят повече и по-леки и разнообразни проекти, подходящи за различни цели, да се даде право на отделите Архитектура, съгласувано с Търговия и изкупуване при окръжните народни съвети, да реша-

ват къде какъв павилион ще се открие. Само в такъв случай може да има порядък и естетика.

Необходимо ще бъде проектантските организации при Министерството на вътрешната търговия, специалисти от министерството, Централния кооперативен съюз и други да прегледат пътищата и курортите и да уточнят заедно с окръжните народни съвети къде и какво трябва да се строи. Необходимо е да се премахнат неприветливите павилиони, бараки и др. от магистралите и курортите.

Един от най-важните въпроси в търговията е културата на обслужването. Мерките, които се вземат за квалификацията на кадрите, все още не са достатъчни, не се съчетава достатъчно теорията с практиката, не се обменя и утвърждава колкото е нужно положителният опит. Изискванията от ръководителите на търговските организации и предприятия към нарушителите на правилата в търговията и надчетените са недостатъчни.

Въодушевени от общите успехи на нашата страна и от грижата за все по-добро задоволяване нуждите на трудещите се, търговските работници с ентузиазъм се включват в съревнования, поемат лични и колективни обещания и участвуват в движението за комунистически труд.

Наред с това има редица въпроси за подбора и работата с кадрите, които не се решават успешно и за които Министерството на вътрешната търговия и Централният кооперативен съюз носят отговорност.

Не можем да приемем, че успешно се прилага Постановлението на Министерския съвет от 1960 г. за по-нататъшното развитие на търговията, за приемане на работа предимно младежи и жени. Комисията счита, че в общественото хранене съществуват реални възможности за увеличаване броя на жените.

Сериозна слабост се допуска с това, че все още не се привличат на работа млади кадри със средно и висше образование. Картината за образователния ценз е тревожна. Във Врачански окръг от всички търговски работници само 36% притежават необходимия образователен ценз за длъжността, която заемат. Още по-лошо е положението с ръководния персонал на потребителните кооперации. От 87 председатели само един е с висше образование, 27 са със средно и незавършено средно образование и 49 с основно образование. Ясно е, че при такъв състав трудно могат да се решат огромните задачи, стоящи пред търговията в страната. Комисията счита, че тази задача може и трябва да се реши, като се създадат практически средни и висши учебни заведения, тъй необходими на търговията.

Необходимо е да се отбележи също, че и Комсомолът недостатъчно съдействува за навлизане на млада и свежа струя

от младежи и девойки със средно и висше образование в търговията и за тяхното възпитание. Същевременно трябва да се подчертае, че търговските предприятия не полагат грижи за създаване на необходими условия за работа на младите кадри. Не им се помага достатъчно, поради което новопостъпните не се задържат дълго време на работа.

Постоянната комисия счита, че тук трябва да отделим място и на въпроса за търговията с плодове и зеленчуци. Особено често явление е в магазините да липсват най-необходимите търсени плодове и зеленчуци.

Правилно се реши от Министерския съвет транспортните средства на Министерството на вътрешната търговия и Централния кооперативен съюз да останат под ръководството на търговските предприятия и организации. Търговията без собствен транспорт не би могла да решава успешно поставените ѝ задачи, особено за придвижване на стоките в търговската мрежа на дребно. Транспортът на Министерството на вътрешната търговия и Централния кооперативен съюз обаче е остарял и не се допълва с нов, не е пригоден да изпълнява поставените му задачи. Почти в цялата страна готовите облекла се превозват в неподходящи транспортни средства, често пъти натрупани едно върху друго, с което се повреждат и губят красивия си търговски вид.

На Министерството на вътрешната търговия и Централния кооперативен съюз трябва да се окаже помощ за набавяне на специализирани коли за снабдяване на магазините.

В заключение Постоянната комисия по търговията счита, че направените от нея предложения и препоръки, отразени и в проекторешенията, ще изиграят положителна роля за по-пълното задоволяване нуждите на населението и за издигане на по-високо равнище нашата социалистическа търговия. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Светла Даскалова. Другарки и другари народни представители! Пристъпваме към разисквания по отчетния доклад на министъра на вътрешната търговия и съдоклада на Комисията по търговията при Народното събрание.

От записалите се народни представители пръв има думата народният представител Бончо Митев.

Бончо Митев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Преди всичко трябва да изкажем задоволството си, че се поставя за обсъждане пред Народното събрание такъв жизнено важен въпрос за нашето народно стопанство, какъвто е търговията.

С такъв подход към работата на министерствата, комитетите и други централни ведомства се дава възможност на

Народното събрание и народните представители да упражняват правото си на контрол върху тяхната работа, да изразяват волята на народа, когото представляват.

Желателно е това да стане постоянна практика в работата на Народното събрание. Необходимо е обаче дневният ред за такива заседания по възможност да бъде оповестяван най-малко един месец предварително, за да се даде възможност на народните представители да проведат срещи с избирателите си, да проучат по-добре работата на съответните органи и излязат с по-ценни предложения за решения.

Докладът на др. Пеко Таков и съдокладът на Постоянната комисия хвърлят пълна светлина на състоянието на търговията в страната и пътищата за преодоляване на съществуващите слабости и недостатъци.

В тази връзка искам да взема отношение по някои въпроси на търговията в страната и Разградски окръг.

В резултат на осъществяване на правилната и последователна политика на партията особено след решенията на Априлския пленум и Осмия конгрес икономиката на страната, в това число и на Разградски окръг, непрекъснато се развива.

Обемът на промишлената продукция в окръга през последните 6 години нарасна 3 пъти. Валовата селскостопанска продукция за същия период нарасна близо два пъти. Този ръст доведе до значително подобряване на материалното благосъстояние на трудещите се.

Особено ярко изпъкват тези успехи на фона на голямата икономическа и културна изостаналост на Лудогорието преди 9. IX. 1944 г. Дотогава хиляди семейства, особено из средата на турското население, водеха полугладно съществуване. Безводието, гладът и невежеството, болестите и високата смъртност бяха неизбежни техни спътници.

Сега този край става неузнаваем. Докато до 9. IX. 1944 г. тук не пушеше нито един фабричен комин, сега издигат снага големи заводи, като заводите за антибиотици, за плоско стъкло и др., които дават на нашата страна големи количества промишлена продукция за вътрешния и външния пазар.

Тридесетте кооперативни стопанства дават на народното стопанство десетки хиляди тонове зърнени храни, хиляди тонове тютюн, слънчоглед, грозде, домати, месо, мляко и други селскостопански произведения.

Докато преди народната победа на 9. IX. трудещите се в окръга и особено турското население живееше в схлупени къщи в крайна мизерия, то за 20 години народна власт, особено след Априлския пленум на ЦК на партията, са построени над 14 000 нови къщи, в които живеят над 70% от трудещите се. Някои села с преобладаващо турско население, като Острово, Брестовене, Бисерци, Гложево, Владимировци и др., са напълно обновени.

Изменя много бързо своя облик и жената-туркиня, която преди беше принудена да крие своето лице. Сега тя е работничка във фабриката, звеноводка в полето, учителка, здравен работник. Сега тя притежава красив и уютен дом, електрическа пералня, хладилник, прахосмукачка и други електро-домашински уреди.

Голяма част от селищата на безводното в миналото Лудогорие са водоснабдени. Всички села са електрифицирани. Почти всяко семейство има радиоапарат или радиоточка.

Особено ярък израз на това е увеличението на стокооборота през последните 6 години, близо два пъти. Изменя се и неговата структура, като през последните години нарасна значително делът на стоките с културно-битово предназначение и на някои хранителни стоки, а именно: месо и месни произведения — 160%; сирене и кашкавал — 155%; вълнени тъкани — 188%; памучен трикотаж — 167%; обувки — 151%; телевизори — 177%; перални — 28 пъти; хладилници — 65 пъти; прахосмукачки — 15,7 пъти; мотоциклети — 2,5 пъти; легла металини — 1,2 пъти.

Благодарение мерките, които взема Централният комитет на партията, през последните години населението в окръга е задоволено с необходимите хранителни стоки, с изключение на топливото, месото и месните произведения. Все повече се задоволяват нуждите на трудещите се от окръга и с редица промишлени стоки, като памучни, вълнени и копринени тъкани, конфекция и др.

Значителни успехи бяха постигнати през последните 6 години и в областта на общественото хранене. Обемът на стокооборота нарасна в този сектор над 2 пъти. Построени бяха в селата 19 нови ресторанта, 12 сладкарници и 29 фурни. Всички села са осигурени с хляб от фурните на потребителните кооперации. В почти всички по-големи села е организирано производство на сладкарски изделия и безалкохолни напитки.

Много са още постиженията ни, които потвърждават последователната и правилна политика на Българската комунистическа партия, голямото превъзходство на социалистическия над капиталистическия строй.

Другарки и другари народни представители! Заедно с тези успехи в търговията съществуват и немалко нерешени въпроси, които пречат за навременното и по-пълно снабдяване на трудещите се със стоки. Кои са тези нерешени въпроси?

Някои от тях др. Пеко Таков засегна обстойно в своя доклад, а други бяха осветлени в съдоклада на Постоянната комисия. Нужно беше обаче да се отдели по-голямо внимание на такъв основен и определящ работата на министерството и неговите органи въпрос, какъвто е въпросът за постоянното и всестранно изучаване потребителското търсене

и насочване производството и разпределението на стоките, съобразно установените нужди. Вярно е, че в своя доклад др. Пеко Таков говори по този въпрос, но вниманието, което му се отдели, е недостатъчно. Практиката непрекъснато ни учи, че ако не се заловим здраво за него, ще търпим неудачи в работата си.

Как се решава този въпрос сега?

Изучаването на потребителските нужди на населението не е в центъра на вниманието на търговските органи и организации. Към него се подхожда до голяма степен формално. Но защо се получава така? Нима не се разбира голямото му значение? Нищо подобно! Разбиране и желание за неговото преждане има, но той става безпредметен, защото планирането на стоките от по-горестоящите органи рядко се съобразява с това. Планирането на стоките от централизирания и децентрализирания фонд не всякога се съобразява с потребителските нужди, а често пъти механически се определя процент на завишение на стоките за следващата година, като се изхожда от изпълнението на плана за миналата година.

Производствените програми на редица предприятия, произвеждащи стоки за населението, не се съобразяват с действителните нужди. Какви са последиците от това?

Първо, не се обезпечават и правилно разпределят необходимите количества търсени стоки, поради което на едни места те не достигат, а другаде залежават. Това налага търговските организации и купувачите да търсят необходимите им стоки из цялата страна (там, където те са залежали). Прави се излишен превоз, губи се много ценно време. За да не бъде голословен, ще приведа следния пример: търговските организации от Разградски окръг за миналата година са заявили 1200 мотоциклета, а са им доставени 580, радиоапарати 5000, съответно доставени 2700, шевни машини 4000, доставени 2800, велосипеди 2500, доставени 1400, домакински емайлирани съдове 227 тона, доставени 135 тона и т. н. Обаче нуждите са си нужди. Дребновите организации и купувачите тръгнаха да търсят и намериха залежали мотори в Перник, София, Габрово, Смолян и др. Само Наркооп — Кубрат и Исперих, са доставили от тези градове с камioni и вагони по над 60 мотоциклета. Или общо за цялата година по извънпланов път са доставени 350 мотора. Така стана снабдяването и с недостига на радиограмофони, шевни машини и други стоки.

На второ място, несъобразяването на производството и разпределението на стоките, необезпечаване на желаното качество, което може да ни бъде подсказано от добре организираното изучаване на потребителското търсене, води до залежаване, а по-късно и до обезценяване на редица стоки, което носи милиони загуби на народното стопанство.

Ще бъде безумие да се твърди, че е възможно каквото и да било пълно предотвратяване залежаване на стоките, но то би било далеч по-малко, ако бъдат съобразявани с действителните потребности на населението. Залежаването на стоките се получава и от това, че не се обезпечават ритмично по асортимент и по сезон договорените стоки. Така например през зимата липсваха детски ботушки, а се доставиха през пролетта, летните обувки се получават със значително закъснение и в недостатъчно количество. Не се доставя съобразно сезона конфекцията, работното облекло и други стоки. За първото тримесечие на тази година търговските организации в Разград не са получили следните по-важни стоки, както следва: от ДИП Йорданка Чанкова 9500 детски комбинезона, от ДИП Мир — Хасково — над 2000 мъжки ризи, от ДИП Арда — 3000 детски роклички, от ДИП Тунджа — 7000 метра каре Тотка, от редица предприятия не са получени значителни количества мебели. В резултат на незапаването на ритмичността и сезонността в доставката на стоките не се задоволяват нуждите на трудещите се.

Необходимо е строго да се спазва договорната дисциплина от страна на производствените предприятия и търговските бази, особено сега, когато ние пристъпваме към широко експериментиране новата система на планиране и ръководство на народното стопанство. Необходимо е Министерството на търговията и неговите органи да взискват за спазване на договорната дисциплина и се търси отговорност от нарушителите ѝ.

Много положително се отразява в работата на търговските организации организирането на изложби-базари, където се показват нови производства, асортименти и високо качество. Още по-полезно ще бъде обаче, ако тези изложби-базари се организират по райони и се даде достъп на повече търговски работници и купувачи.

За изучаването на потребителските нужди може да се потърси помощта на общественно-политическите организации и особено на Отечествения фронт, Комсомола, профсъюзите и други.

Добре е записано в констативната част на проекторешението като слабост в работата на Министерството на вътрешната търговия на първо място „недостатъчното изучаване потребителското търсене“. Нужно е обаче в решението да се запише пункт, който определено да задължи Министерството на търговията, Централния кооперативен съюз и другите търговски органи и организации да внедрят в своята работа като метод постоянното и всестранно изучаване потребителското търсене и насочване на производството и разпределението на стоките съобразно с това.

Другари, недоумение буди такъв факт: защо, след като има залежали от минали сезони стоки, трябва да се бави тяхното обезценяване? Та това значи задържане на средствата, заемане на складове и работна площ, това означава задържане на идващи нови стоки. Доколкото ми е известно, в педица социалистически страни, като Чехословакия, Унгария, ГДР и другаде, е възприета практиката с всеки новонастъпващ сезон да се обезценяват и разчистват залежалите стоки от миналите. Добре ще бъде съответните отговорни другари да преценят още веднъж този въпрос и му дадат правилно разрешение.

По качеството и асортимента на стоките. Справедливо е да се отбележи, че напоследък има сериозно подобряване в качеството на стоките, особено след речта на др. Тодор Живков пред декемврийската сесия на Народното събрание и Националното съвещание по качеството. Обаче някои от органите на Министерството на вътрешната търговия и Централното търговско предприятие, респективно базите, не изпълняват задълженията си да проверяват стоките, излизащи от предприятията, в резултат на което част от стоките идват до потребителя некачествени, неотговарящи на българския държавен стандарт. Много често в търговски предприятия се получават рекламации от гражданите за лошо качество на обувките. Лепените обувки изобщо са нетрайни. Особено зле стои въпросът с детските обувки, които имат трайност не повече от един месец.

Не се изпълняват договорите за доставянето на определените количества и десени тъкани. Така например ДИП 8 март — София, изпраща целите количества тъкани само от един десен, което продължава и сега. Въпреки протестите на нашите търговски организации, ДИП Тунджа — Ямбол, изпраща бархет Искра само в един десен.

Предлагам да се издадат свитъци от стандартите за всички основни стоки с цел търговските работници да водят борба по отношение качеството на стоките.

Трябва да се подобри и естетическият вид на амбалажа и стоките. Освен естетическият вид би следвало да се подобри и здравината на опаковките. Слаба е и се къса още в магазина опаковката на праха за пране, ориза, захарта, солта и др. Дребната опаковка на захарните изделия също е лоша и слаба. Особено остро се чувства нуждата от разфасовка в малък грамаж на желета, конфитюри и други хранителни продукти. Затова напълно поддържам предложенията, които прави министърът на вътрешната търговия др. Пеко Таков във връзка с подобряването на разфасовката и опаковането на стоките за широко потребление.

Другарки и другари народни представители! В доклада си др. Пеко Таков основно засегна въпроса за отоплителните

материали. Вярно е, че в това отношение правителството, Министерството на вътрешната търговия, комитетите много са направили и правят за неговото съвременно и правилно решаване. Ние напълно споделяме загрижеността, която се изказва за бързото разрешаване на този нерешен докрай въпрос. В срещите си с избирателите, на отечественофронтовски събрания и по други поводи почти не минава да не се повдига въпросът за топливото и особено в селата. Защо се получава така? Затова, защото и тук не се съобразяват потребителските нужди на хората, които са толкова очевидни, че не е необходимо никакво особено доказателство. Ето примери: за 1964 г. населението от Разградски окръг се е нуждало от 76 000 т въглища. Утвърден е план за 62 000 т, а са получени 49 000 т. За тази година нуждите възлизат на 86 000 тона, утвърден е план за 62 000 т, а досега са получени само 20 000 т. При това някои партии са некачествени с до 30% чужди тела, пляка и пръст. Положението с отоплителните материали за редица окръзи, където се използваше досега отпадъчна дървесина от разкореняваните заклеявали гори, се влошава, защото тези източници вече са изчерпани. Предлагам в решението да залегне пункт, който да задължи Министерството на вътрешната търговия, Комитета по енергетиката и горивата и другите комитети и ведомства, които имат отношение по този въпрос, да намерят разрешението му, като обезпечат необходимото гориво до края на третото тримесечие на тази година.

Предлагам снабдяването на селското население с отоплителни материали да се възложи на окръжните кооперативни съюзи и техните потребителни кооперации.

Няколко думи за кадрите в търговията. Напълно споделяме изнесеното от др. Пеко Таков за състоянието и подготовката на кадрите в системата на търговията. Действително съществува голямо текучество на търговските работници и служители, което се дължи на недостатъчните грижи за подготовката на кадри. Какво е например образованието и подготовката на кадрите в системата на държавната и кооперативната търговия в Разградски окръг? — От всички работници и служители на брой 2810 само 15 са с висше образование, а удостоени за висше 115 души (между които има и с основно образование, особено счетоводители-практици). Със средно образование има 310, всички останали 2370 са с основно и особено магазинерите и закупчиците в селата са с незавършено основно образование. Тези факти, които не са само в Разградски окръг, говорят съвсем определено за необходимостта от създаване на повече техникуми и практически училища за увеличаване броя на младежите във висшите учебни заведения. Не може да се върви напред в търговията, да бъде тя културна, ако не се повишава културата

на търговските работници и служители. Затова аз изцяло подкрепям предложенията, направени от др. Пеко Таков, за по-нататъшното разширяване и укрепване мрежата на учебните заведения и школи за обучаването на търговски работници и служители.

Другарки и другари народни представители! Като одобрявам и подкрепям направения отчет за досегашната работа в областта на търговията и направените предложения за по-нататъшното ѝ подобряване, ще гласувам за предложените решения, като съм уверен, че с тяхното изпълнение нашата социалистическа родина ще направи нови големи крачки напред в по-нататъшното задоволяване на постоянно растящите потребности на трудещите се в изпълнение решенията на Осмия конгрес на Българската комунистическа партия. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители! Бюрото предлага 20 минути почивка.

(След почивката)

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари, народни представители! Продължаваме разискванията по отчетния доклад и съдоклада по вътрешната търговия. Има думата народната представителка Дора Белчева.

Дора Белчева: *(От трибуната)* Другарки и другари, народни представители! Работата на търговията и на търговските работници по снабдяването на населението с необходимите му стоки е тясно свързана с тяхното производство.

Решаващ дял за попълване на стоковите фондове заемат отраслите на леката промишленост. Ръководена от грижите за човека — грижите за непрекъснато подобряване на материалното състояние на трудещите се, нашата народна власт отделя непрекъснато внимание за развитието на отраслите, произвеждащи предмети за потребление. Непрестанно се увеличават средствата за реконструкция и разширение на съществуващи предприятия и за изграждане на нови заводи и фабрики.

Народната власт в съвършено кратък период от време преобрази облика на отраслите на леката промишленост. Дребните разпокъсани фабрични и полузаятчийски работилници в текстилната, шивашката, кожарската, обувната, стъklarската, порцелановата промишленост бяха реконструирани, реорганизирани и разширени в едри социалистически предприятия.

През 1964 г. в страната работеха 83 добре оборудвани текстилни предприятия и те произвеждаха 7 пъти повече

продукция от съществуващите преди национализацията на промишлеността 564 текстилни предприятия.

Памукотекстилният комбинат 8 март в София сега дава годишно 50 млн. метра готови памучни тъкани, докато стотиците фабрични през 1939 г. са произвели общо 34 млн. метра. Кожарският завод Димитър Благоев в Габрово сега произвежда 1,5 пъти повече твърди кожи от 150-те предприятия преди национализацията, взети заедно. Дело на народната власт у нас са заводите за производство на обувки, които изместиха занаятчийските работилници. Само преди 3—4 години ние сложихме началото на масово фабрично производство на готови облекла в създадените 22 големи специализирани шивашки предприятия с поточна организация на труда.

Обособени грижи за развитие на леката промишленост се положиха след Априлския пленум на ЦК на БКП от 1956 г. и Осмия конгрес. В изпълнение решенията на пленума и конгреса за увеличаване и разнообразяване на стоките за широко потребление и подобряване на тяхното качество в последните години се проведоха редица мероприятия в областта на леката промишленост.

Основно се реконструираха и разшириха памукотекстилните предприятия 8 март — София, 1 май — Варна, трикотажните предприятия Аврам Стоянов — Трявна, и Пролетарий — София, ленено-конопеното предприятие Вела Пеева — Пазарджик, шивашките предприятия Христо Ботев — Калюфер, и България — Пловдив, и порцелановото предприятие Изиди — Елин Пелин. В ход е реконструкцията на вълнотекстилните комбинати Георги Генев — Габрово, и Георги Димитров — Сливен, на кожухарските предприятия в Ловеч, София и Пловдив, на завода за лицеви кожи в Русе и други.

Наред с преустройството и разширението на съществуващите предприятия изградиха се във всички отрасли на леката промишленост редица нови модерни заводи и комбинати. Гордост за нашата лека промишленост са текстилните комбинати Марица — Пловдив, Васил Коларов — Габрово, Тунджа — Ямбол, Гоце Делчев — Благоевград, Асен Халачев — Плевен, Димитър Благоев — Казанлък, Рилски лен — Самоков, новият текстилен комбинат във Враца, чорапната фабрика Вълчо Иванов — София, стъklarските заводи Дружба — Пловдив, Стинд — София, Дянко Стефанов — Разград, заводът за строителна керамика в Каспичан и много други.

Само през 1964 и 1965 г. за отраслите към Комитета по леката промишленост се влягат повече от 100 млн. лв. капитални вложения, по-голямата част от които се използват за доставка на съвременен и модерно оборудване. Никога

леката промишленост не е получавала такива крупни суми за строителство и за нови машини.

Успоредно с разширяването на мощностите се провеждат мероприятия за укрепване на суровинната база на леката промишленост. Чрез увеличаване изкупните цени, паричните премии и натуралните поощрения на вълната, памука, конопа, лена, пашкулите и др. се засили материалната заинтересуваност на селскостопанските производители за увеличаване на тяхното производство. Особени успехи в това отношение се постигнаха при производството на мериносова вълна.

Извършиха се проучвания за увеличаване на запасите и се разшириха мощностите за добив и обогатяване на суровини за стъкларската и порцеланово-фаянсовата промишленост: кварцов пясък, каолин, доломит, фелдшпат и др.

Производството на изделия на леката промишленост досега нараства с по-бързи темпове от развитието на суровинната ѝ база, поради което нашата страна е принудена да внася ежегодно увеличаващи се количества суровини, особено за текстилната и кожарската промишленост.

През 1964 г. бяха внесени 45 хил. т памук, 2100 т вълна, 16 000 т целволе, 830 т багила, 1400 т изкуствена коприна, 3800 т сурови кожи, 2800 т дъбилни екстракти и др.

За осигуряване на тези суровини за леката промишленост народното стопанство заделя годишно около 70 млн. валутни лева.

Преобладаващо е количеството на внасяните суровини от Съветския съюз. Съветският съюз ежегодно ни обезпечава решаващата част от текстилните суровини и по този начин се осигурява нормална работа на предприятията и редовно снабдяване на населението с тъкани, трикотажи и конфекция.

Недостигът на суровини непрекъснато пречатства за доброто развитие на леката промишленост.

С перспективния план до 1970 г. се предвижда изграждането на мощности у нас за производството на целулозни и синтетични влакна. Още в 1968 и 1969 г. ние ще получим големи количества наши полиестерни, полиакрилонитрилни, полиамидни и целулозни материали.

Това ще позволи да се премахне вносът на тези суровини, да се осъвременят видът на текстилните произведения така, че леката промишленост да получи съответно развитие.

Нарастването на производствените мощности и обезпечаването на необходимите суровини позволиха да се увеличава непрекъснато производството на изделия на леката промишленост. Само за периода 1960—1965 г. програмата нарасна за памучните тъкани от 216 млн. м на 281 млн. м, на копринените тъкани от 10,7 млн. м на 16,7 млн. м, на трикотаж-

ната конфекция от 33,8 млн. м на 46,9 млн. м, на чорапите от 27,5 млн. чифта на 34 млн. чифта, на домакиния порцелан от 21,6 млн. броя на 25,5 млн. броя, на домакиняската стъклария от 21,1 млн. броя на 29,3 млн. броя.

Успоредно с общото нарастване на продукцията на леката промишленост се вземат мерки и за преодоляване дефицитността на някои отделни изделия, като: кариани и шампирани тъкани, найлонови чорапи, носни кърпи, кърпи за глава, фаянсови плочки, някои видове трикотажни изделия и други.

През настоящата година се пускат нови машини за шампиране на памучни тъкани в 8 март — София, и Васил Коларов — Габрово, за които стана дума в доклада на другаря Пеко Таков. С това ще се увеличи чувствително производството на басми, маргит и други печатни памучни тъкани.

През тази година влезе в действие новата апретурна в комбината Тунджа — Ямбол, за производство на нови видове бархети, дефтини, фанели, платове за пижами и напълно ще се задоволят нуждите на стоковия фонд от тези тъкани.

На завършване е строителството на апретурата в ДИП Димитър Благоев — Казанлък, за обработка на камгарни тъкани в смес със синтетични влакна. Разширява се апретурата и се доставят нови станове на ДИП Ст. Димитров — Мездра, за производство на широки хасета.

До края на годината ще влязат в действие нови тъкачни станове за производство на пъстротъкани платове, в ДИП Маргарит Гогов — Харманли, и ДИП Марица — Пловдив.

Предстоящо е пускането на два крупни цеха за производство на дефицитните на пазара фаянсови плочки в Изида и Каспичан.

В последните две години — 1964 и 1965 г. мощностите в нашата памучно-трикотажна и чорапна промишленост се увеличиха с повече от 50%.

Бяха монтирани нови, най-модерни машини за производство на трикотажни изделия, разни видове мъжки, дамски и детски найлонови чорапи.

В резултат на взетите мерки производството на тези стоки нараства бързо.

С намалението на цените, което бе извършено по решение на правителството в началото на тази година за жарсетото и дамските найлонови чорапи, продажбите нараснаха много и наличностите в търговията бързо намаляха.

Трябва да отбележим, че през последните две-три години заявките на търговските организации за жарсе и дамски найлонови чорапи нараснаха.

Промислеността не може да задоволи голямото търсене главно поради недостиг на материали.

Правителството взе мерки това да се преодолее в близките месеци, като се доставят допълнително суровини.

С плана за 1966 г. производството на жарсе ще се увеличи 4 пъти, а на найлоновите дамски чорапи повече от 3 пъти.

През 1966 г. в сравнение с 1963 г. шампираните тъкани се увеличават от 40 млн. м на 63 млн. м, на карираните тъкани от 28 млн. м на 34 млн. м, на широките хасета от 3,7 млн. м на 5 млн. м, на фаянсовите плочки от 26 млн. броя на 80 млн. броя.

Тази година в Плевен ще влезе в експлоатация най-големият завод в страната за амбалажно стъкло и ние ще бъдем в състояние още през втората половина на годината и през 1966 г. да дадем значително по-голямо количество амбалажно стъкло. Ние ще можем да дадем на нашата рибна, млекопреработвателна и други промишлености достатъчно количество стъклен амбалаж, ще можем да дадем допълнителни няколко десетки милиони буркани и по този начин ще отговорим на искането на търговията за повече разфасовки и подобряване на амбалажа за млякото и другите стоки.

Въпреки нарастването на мощностите за тези дефицитни стоки нуждите на пазара за някои от тях не се напълно задоволяват. Затова за периода 1965—70 г. се предвиждат необходимите средства за по-нататъшното разширяване на производството на дефицитните тъкани. Докато нарастването на памучните тъкани е общо 19%, за карираните тъкани то е 68%, за шампираните 94%, за широките тъкани 54%, за памучния трикотажаж 40%, за чорапите 37% и т. н.

По този начин още в първите години на петилетката ще се ликвидира недостигът на тези стоки.

Пред леката промишленост стои с всички сила задачата за по-нататъшно разнообразяване и обновяване на асортимента и повишаване качеството на изделията.

Нарасналите покупателни способности на трудещите се повишиха изискванията към асортимента и качеството. Нашите консуматори вече не търсят въобще стоки, а се интересуват от десена, разцветката, формата, модела, модността на артикула. Ето защо основната грижа на работниците от леката промишленост сега е борбата за обновяване на стоките.

Комитетът по леката промишленост разглежда добре тази задача и работи за нейното решаване. Изграден е Център за новите стоки и модата. Към него са създадени Дом за култура на облеклото и мострена тъкачница. Чрез тях ние поддържаме тясна връзка и ползуваме нашироко опита на всички социалистически страни по разнообразяване на стоките. Нашите специалисти участвуват в заседанията, изложбите и ревютата по културата на облеклото, които ежегодно се организират от страните—членки на СИВ. Одобрените асор-

тименти и модели се пропагандират и се внедряват в производството. За да следи тенденцията на модата в световен мащаб, нашият център е свързан с някои реномирани западни къщи, от които получава информации и мостри.

Всяко наше предприятие разработва ежегодно свои планове за усвояване на нови артикули, модели, десени и разцветки. От изработените през 1964 г. в текстилната промишленост 573 артикула в 2270 десена и 7103 разцветки 35% бяха нови. Само за първите 9 месеца на 1965 г. текстилните предприятия договорираха с търговските организации 586 артикула в 2515 десена и 7961 разцветки, от които половината бяха нови.

Сериозно обновление бе направено в моделите на облеклата и обувките и във формите на стъкларията и порцелана. За деветмесечието на тази година бяха договорени с търговията 92% от облеклата и 98% от обувките в нови модели.

На пазара вече се предлагат наши поплини, зефири, копринени и шлиферни платове, преди, найлонов трикотаж, жарсе, чорапи и други произведения на текстилната и кожухарската промишленост, които по външен вид и качествени показатели не отстъпват на вносните.

От 1963 г. у нас бе организирано производството на модни и луксозни стоки. С това производство се отговаря на търсенето на граждани с по-високи естетически изисквания и се ускорява процесът на разнообразяване, обновяване и повишаване качеството на масово произвежданите артикули.

Например моделите мъжки ризи, които миналата и тази година се произвеждат в по-малки количества от по-скъпи платове и се продават като луксозни от 10 до 15 лева, за следващия сезон се въвеждат и в редовната продукция поевтини платове, които ще се продават от 5 до 8 лв.

Поръчките на търговските организации за луксозни стоки през миналата година бяха изпълнени. През първите пет месеца на тази година бяха произведени и реализирани почти толкова луксозни и модни стоки, колкото през цялата 1964 г. Това показва, че интересът на потреблението към тези стоки нараства. Засега те се произвеждат в ограничени количества, но намират добър пласмент и следва да се увеличават.

Трябва да кажа, че въпреки съпротивата значително количество търговски работници продължават да си дават заявки за по-висококачествени стоки. Например мъжките ризи от поплини се отказват масово и се заявяват само ризи от 5—6 лв. Сега например в Пловдив, др. Таков, не заявяват за по-скъпи ризи, които така се наложиха на пазара.

Министър Пеко Таков: Защото пуснахте други по-хубави и по-евтини.

Дора Белчева: Ние смятаме, че освен по-евтините на пазара винаги се търсят и по-скъпите. Затова моля да ми се разреши да изкажа несъгласие с др. Таков по отношение на евтините и по-висококачествени стоки, които недостатъчно се заявяват от търговските организации. Например малко ли са моделите, др. Таков, на детско облекло от маргрет? Това са 187 модела. Нима всички детски роклички трябва да направим от маргрет? Ние смятаме, че трябва да има разнообразни и по-висококачествени, и по-евтини стоки.

Министър Пеко Таков: Но най-евтините трябва да бъдат в най-голямо количество.

Дора Белчева: Аз смятам, че то е и така. Такива са и платовете, др. Таков.

Министър Пеко Таков: Това е истината.

Дора Белчева: Нашата конфекционна промишленост доскоро даваше облика, като гражданите купуваха главно всекидневно облекло. Но изискванията на купувачите се повишиха и сега те търсят облекло за всички случаи, в това число и официално, и по-скъпо. А заявките на търговските организации се движат главно в най-евтиното, в най-масовото. Аз не казвам, че няма търговски организации, които да правят и други заявки, но казвам, че срещаме такава съпротива. Например ЦУМ дава много гъвкави заявки и много бързо се отзовава на исканията на пазара в това отношение. Обаче ние не можем да кажем, че всички търговски организации дават такива заявки. Все още болшинството от търговските организации не дават такива заявки. Ние смятаме, че сега е повишено търсенето на по-разнообразни стоки, вкусът на купувача е по-висок.

В последните две години бе обърнато специално внимание за разширяване производството на детски облекла, обувки, трикотаж, чорапи и др. В шивашката промишленост се специализираха няколко предприятия за детски облекла, чийто стоки са търсени от търговските организации. Текстилните предприятия произведоха специални памучни, вълнени и копринени платове в детски десени и разцветки. Поръчките на търговските организации за детски стоки през 1964 г. бяха изпълнени. За изтеклите 5 месеца от настоящата година са преизпълнени договорите с търговските организации за производството на всички видове детски стоки.

Въпреки че планът за детските артикули е изпълнен, пазарът все още не е задоволен напълно с всички видове детски стоки. Недостатъчно е разнообразието в детските обувки

и трикотажа и др. Текстилните предприятия още не са решили асортимента на детските тъкани. Трябва да се разработват още повече и все по-нови платове в свежи детски десени и разцветки. В това отношение Комитетът по леката промишленост взема мерки за подобряване на работата в предприятията.

Заслужава да се отбележи и известният успех, който постигнаха особено през последната година нашите обувни заводи в подобряване качеството и особено в разнообразяване моделите на обувките. Решително бе подоброено качеството на каучуковите обувни изделия и тяхната трайност при носене се повиши. Потокът от рекламации за качеството на гумените цървули, ботуши и платненки спря.

Наред с посочените успехи съществуват и редица недостатъци в работата на леката промишленост. На първо място тук трябва да се посочи неизпълнението на договорите с търговските организации по асортимент.

Въпреки изпълнението на производствения план и през 1964, и през 1965 г. някои предприятия не доставиха на търговските организации договорените количества от отделни видове памучни и вълнени тъкани.

Има ръководители и предприятия, които не следят ежедневно изпълнението на договорите по целия асортимент, вследствие на което не вземат своевременно мерки и в края на месеца планът се изпълнява, а отделни асортименти остават неизпълнени.

По старата система на планиране предприятията се интересуваха от изпълнението предимно на общия обем на продукцията. Въвеждането на новия начин на планиране и ръководство на народното стопанство повишава заинтересуваността и отговорността на предприятията от изпълнение на договорните задължения. Това безусловно ще доведе до подобряване на работата.

В много случаи сериозно отражение за изпълнението на плана по асортимент дава ненавременното въвеждане и бавното усвояване на производствените процеси в новопостроените обекти.

Недостигът на редица изделия ни заставя да бързаме с уреждането на новите мощности, а не винаги ръководствата на предприятията и комитетът успяват да подготвят необходимите кадри и бързо да усвоят новата техника и технология. Главно по тази причина и през настоящата година не се изпълнява планът за някои изделия от текстилните комбинати Тунджа в Ямбол, Вълчо Иванов в София, Васил Коларов в Габрово, Марица в Пловдив и др.

Характерен е примерът в това отношение с комбинат Марица в Пловдив, за който с право ни критикува др. Таков. С въвеждането на новата апретура през 1964 г. се по-

добри решително качеството на поплините, на пъстро тъканите платове, на зефирите. Произведоха се нови висококачествени шлиферни платове, усвоиха се много нови асортименти. Инженерно-техническите кадри на предприятието обаче работиха една година, за да дадат нов качествен шлиферилен плат от типа народен и едва напоследък предприятието е в състояние да го предлага масово. Ние смятаме въпроса технически за решен.

Задача, която стои пред колективите и особено пред инженерно-техническите кадри на новите предприятия, е с помощта на научноизследователските институти, бази за техническо развитие и Центъра за новите асортименти да съкратят този процес на усвояване и бързо да получим от новата техника това, което тя е в състояние да ни даде.

След националното съвещание по качеството през миналата година в Комитета по леката промишленост и в предприятията се набеляза широка програма за подобряване на качеството. Вече има немалко положителни резултати от тези мероприятия. Това се доказва и на проведения от Комитета по леката промишленост и Министерството на вътрешната търговия преглед на продукцията на шивашките и текстилните предприятия за предстоящия есенно-зимен сезон.

Сериозни успехи в подобряване на качеството се постигнаха при производството на мъжки ризи, шлифери, мъжки балтони, найлонови чорапи, жарсен и найлонов трикотажи, редица детски облекла и др.

Предприятията Вела Пискова в Русе, Първи май във Варна, Витоша в София и редица други през цялата 1964 г. не са получили рекламации от търговските организации за качеството на изделията, които произвеждат.

Но трябва да подчертаем, че с право търговските организации критикуват редица предприятия за нарушаване на стандартите, за лош естетичен вид на изделията, за неподходяща опаковка. В комбинат Марица в Пловдив поради такива нарушения все още се допуска голям процент второкачествена продукция, макар че разполага с всички необходими условия за производство на тъкани на световно ниво. Подобно е положението с качеството в ДИП Георги Димитров в Сливен, Васил Коларов в Габрово, Осми март в София, за които с право др. Таков отправи критични бележки в своето изказване, Начо Иванов в София, 9 септември в София, Дружба във Варна и др. Също така се допускат и известни рекламации на търговските организации.

Отчитайки тези слабости, през настоящата година Комитетът по леката промишленост провежда цялостен преглед на технологиите в предприятията, които трябва да кажа, са твърде занемарени. Засили се и контролът по качеството от страна на органите за технически контрол. Набелязани са

мерки за по-добро поддържане на машинния парк, повишаване квалификацията на ръководните и изпълнителски кадри, подмяна на някои остарели машини, доставка на контролно-измервателни уреди, лабораторни прибори и качествени суровини. Трябва да кажа, че нямаме предприятия, където няма създадена лаборатория за изпитване качеството на продукцията и на суровините.

Въпросът за качеството на продукцията има още една страна, която не се поддава на точното измерване на показателите, заложили в стандарта на изделията. Редица стоки могат да отговарят на стандарта и все пак да не се харесват на купувачите поради некрасивия си вид. След създаването си Комитетът по леката промишленост взе под непосредствен контрол този въпрос и провежда редица мероприятия за попълване и укрепване на художествените и десенаторски кадри в предприятията, за повишаване материалната заинтересованост у тези работници, за получаване широка информация от мостри и модели от други страни, за изпращане на специалисти десенатори и моделиери в чужбина за изучаване на опита. Чрез Центъра за модата се контролира художественото ниво на изделията.

Ние смятаме, че известни успехи в това отношение има, но все още сериозно изоставаме в художественото оформление на много наши изделия, в творческото, а не подражателско използване на нашето огромно народно художествено богатство в нашата лека промишленост.

Изпълнявайки указанията на ЦК и правителството, вслушвайки се в ежедневната критика на нашите купувачи, използвайки богатия опит на другите страни, творческия и художествен усет на българина и главно на българката, ние смятаме, че и в това, бих казала, най-трудно дело, ще преодолеем нашето изоставане и ще постигнем значителни успехи в близко време.

Другарки и другари! Въпросът за задоволяване всестраничните нужди на населението далеч не се изчерпва със създаването на достатъчно мощности и предоставянето на необходимите суровини за производството на търсените стоки. И при наличието на стоки често гражданите се оплакват, че не могат да намерят търсените от тях размери облека или обувки. Обикновено не достигат най-малките и най-големите размери. При достатъчно отпуснати за годината, често в началото на сезоните не достигат тези стоки, които са необходими, които са с ярко сезонен характер.

Откъде произлиза бедата и как може да се преодолее тя?

Причината за тези недостатъци се крие и в промишлеността, и в търговията.

Кои са недостатъците на промишлеността?

Всички страни, които имат добре и отдавна организирана шивашка и обувна промишленост, в продължение на десетки години измерват населението, съставят и непрекъснато попълват и поправят размерните таблици и конструкции на облеклото, обувките, горния и долен трикотаж, шапките и пр. С този проблем в редица страни се занимават научноизследователски институти или специално организирани служби. Измерва се даже населението в различни райони на страната. Има съставени таблици по райони.

Нашата шивашка и обувна промишленост при своето организиране ползуваше занаятчийския и полузанаятчийския опит в конструкцията на облеклото и обувките и не разполагаше с никакво по-сериозно изучаване на този въпрос.

По решение на правителството в последните две години антропометрическата научна секция на БАН и една група конструктори и методолози от Центъра за модата към Комитета по леката промишленост извършиха първите масови измервания на няколко десетки хиляди граждани от всички възрасти, различни професии и краища на страната. Данните бяха проанализирани, обобщени и въз основа на тях се разработиха и експериментираха таблици за нови размери и ръстове на облеклото и обувките. От новия зимен сезон нашата шивашка промишленост е готова да приема от търговските организации заявките си по тези нови таблици. Според изчисленията на БАН те ще обхванат около 80% от населението.

Сега грамадното болшинство от гражданите ще имат възможност да намерят подходящи по размери за тях облекло и обувки.

Тази изследователска работа ще продължи и за в бъдеще, за да се обхване още по-голям процент от населението, непрекъснато да се поправят и доуточняват тези таблици и въз основа на тях да се подобряват конструкциите на облеклото и обувките.

Недостатъците на търговските организации се състоят в това, че те все още не са организирали на добра основа изучаването на търсените от населението размери. Например промишлените предприятия са в състояние да изпълняват заявките на търговските организации за номерата обувки в такова процентно съотношение, в каквото те ги заявяват. Но от години търговските работници правят своите заявки за отделни номера в процентни съотношения, които явно не съответствуват на търсенето. Исканията на гражданите не се систематизират, обобщават и въз основа на тях да се уточняват заявките пред промишлените предприятия.

Необходимо е Научноизследователският институт по търговия да организира сериозно наблюдение, изучаване и систематизиране на това търсене, за да може да се премахне

тази постоянна беда в снабдяването на населението с нужните му размери облекло и обувки.

В това отношение страните със силно развита конфекционна промишленост за облекло и обувки имат много ефикасни, евтини и бързи методи за наблюдение и систематизиране на тези данни, които трябва да се пренесат в нашата страна.

За недостига на сезонните стоки в началото на сезона много спомагаше системата на договаряне между промишлените и търговските организации, която съществуваше доскоро. В началото на 1964 г. правителството прие решение, с което се въведе порядък в договарянето на стоките, който осигурява своевременното им произвеждане. Според това решение стоките за летния сезон се договарят през месец октомври на предходната година. В настоящия момент (през месец юни) в гр. Пловдив се договарят стоките за предстоящия зимен сезон, т. е. 5—6 месеца преди настъпване на сезона търговските организации дават заявките си пред промишлените предприятия. Това е вече трето договаряне, което ние правим с търговските организации по тоя начин. С това се създава възможност своевременно да бъдат изпълнени поръчките на търговските организации и в началото на сезона те да постъпят в търговската мрежа на дребно.

Трябва да кажа, че съгласуваността между производствените предприятия и търговските организации значително се подобри, но все още има редица случаи на недостиг на стоки от сезонен характер в началото на сезона.

Нашите промишлени предприятия не винаги проявяват достатъчно гъвкавост за своевременното задоволяване на търговските организации с такива стоки.

Необходимо е обаче търговските организации да заявяват и изкупуват своевременно тези стоки, за да имат достатъчно запаси от тях в началото на сезона. Редица търговски организации, за да не превишат средния си норматив от оборотни средства, избягват изкупуването на сезонните стоки преди настъпването на сезона и искат да ги получат в достатъчно количество през течение на сезона. В болшинството от случаите това е невъзможно за промишлените предприятия, които не разполагат с такъв свободен върхов капацитет и при наличието на суровини и мощности за годината остават незадоволени исканията на гражданите. Това са постоянните разправии за летните сандали, зимните балтони, зимните каучукови ботуши, ученическото облекло и пр., които започват да се искат в началото на сезона.

Ние сме на мнение, че е по-изгодно за страната — а това показва и опитът на всички страни — че трябва да се осигури нормално кредитиране на търговските организации за своевременното изкупуване и създаване на необходимите запаси от стоки в търговската мрежа в началото на сезона.

Гражданите и промишлените предприятия често пъти се затормозват от незадълбоченото и в редица случаи безперспективно проучване на потребителското търсене. В това отношение трябва да кажа, че ние напълно се солидаризираме със съдоклада на др. Боян Георгиев и изказването на др. Бончо Митев. Миналата година търговските организации направиха много големи заявки за дамски рипсени чорапи, а отказваха детските. Това застави промишлените предприятия да преустроят много машини за такова производство. За 1966 г. наново се искат големи количества детски рипсени чорапи за сметка на дамските. За да задоволим големите заявки на търговията през 1964 г. от брилянт и вискоза, ние значително разширихме мощностите за тяхното производство. За 1966 г. исканията на търговията са два пъти по-малки. През 1964 г. първоначалният план за производство на обувки беше намален с 18%, ние освободихме много работници, а за 1966 г. се иска увеличение на програмата само за една година с 40%.

Такива неоправдани скокове в заявките, които далеч не съответствуват на продажбите, тъй като такива скокове в продажбите няма, водят в едни случаи до залежаване на продукцията, а в други — до влагане на средства в създаване на излишни мощности.

Ние сме на мнение, че въпросът за потребителското търсене следва да се постави на значително по-организирана научна основа. Трябва да се изучава не само настоящото състояние на пазара, но и тенденцията на неговото развитие, за да може да се въздействува своевременно върху производството.

Тези слабости в изучаването на потребителското търсене довеждат редица крупни промишлени предприятия до мисълта да откриват свои магазини, за да бъдат те самите по-близо до потребителя и неговия вкус, да пробват новото, което създават.

Има, разбира се, случаи, за които говори др. Пеко Таков, да се продават дефицитни стоки в магазините на предприятията. Но не това е основното, тъй като през такива магазини не минава и 1% от производството на тези крупни промишлени предприятия.

Ние намираме това искане на промишлените предприятия за по-близо и непосредствено въздействие на купувача върху производството за напълно законно и целесъобразно. Например да вземем шивашката промишленост. Като правило този ярък сезонен отрасъл търпи много чувствително влияние на пазара.

Но връзките, които сега съществуват между производствените и търговските организации, са твърде сложни. До 1965 г. целият асортимент на шивашките изделия се планираше

утвърждаваше и изменяше от Комитета по леката промишленост. От началото на тази година това се премахна и предприятията, спазвайки специализацията си, сами се договарят с търговските организации, планират и изменят своя асортимент. Ние смятаме, че е назрял въпросът окръжните търговски предприятия в рамките на общия контингент за конфекция, определен от Централното управление за търговия на едро, да се договарят с промишлените предприятия, без всяка сделка да се потвърждава от ЦУТЕ.

Това значително би намалило бюрокрацията в такава деликатна работа като търговията с конфекция и би опростило връзките, без да нарушава основните пропорции на плана.

Но това според нас не изчерпва въпроса.

Страните с високо развита конфекционна промишленост са преминали към нови по-ефикасни форми на производството и търговията с конфекция, които задоволяват по-добре изискванията на купувача. Част от конфекцията се изработва по индивидуални мерки, а се предава за ушиване в предприятията на конвейер. Търгува се с конфекция по приети поръчки от купувача по каталози (без магазини) и др.

Тези нови форми на търговия и производство, които трябва сериозно да се изучат и да се вземе най-целесъобразното от тях, изискват такова тясно сътрудничество между търговията и производството на конфекция, че налагат като необходимост единно ръководство в тази област.

Ние смятаме, че заедно с Министерството на вътрешната търговия следва непрекъснато да подобряваме връзките и доближаваме производствените и търговските организации, да преминаваме към по-гъвкави и по-малко бюрократични способи на отношения между тях.

При това новият начин на планиране и ръководство на народното стопанство, който поставя договора като важна съставна част на плана, дава много по-добра основа за установяване на такива отношения.

Сериозен проблем за задоволяване нуждите на населението със стоки е производителността на труда и рентабилността на производството.

Техническият прогрес в отраслите на леката промишленост през последните години в световен мащаб се извършва с много бързи темпове. Въвеждат се нови машини и методи, принципно различни от досегашните, които създават условия за използване на съвсем нови и евтини суровини и материали при много висока производителност на труда. В текстилната промишленост се изоставят използваните досега класически методи за обработване на суровините и се преминава към методи, в които се използват последните достижения на науката. Това се извършва и в другите отрасли. Нашата лека промишленост изостава в това отношение от напредналите

страна. У нас производителността на труда в памучното прядачество е два пъти по-ниска, а в памучното тъкачество — 3,5 пъти по-ниска от тази в САЩ, по-ниска е и от тази в ГДР и СССР. При производството на обувки средногодишната изработка на един работник е 1500 чифта, докато в ЧССР е 2300 чифта.

По-високи са и материалните разходи.

В резултат на това нашите стоки са по-скъпи и неконкурентоспособни на външните пазари.

Пред ръководните и инженерно-технически кадри на леката промишленост е поставена задачата така да се използват предоставените средства, че да се достигне световното ниво по разнообразие, красота, асортимент и себестойност на изделията. Това са задачи, чието решение с отпуснатите средства до 1970 г. ще се ускори, но не ще може да се реши окончателно, особено по отношение производителността на труда.

Ние сме уверени, че колективите на предприятията, ако им се предостави по-широка възможност, ще намерят допълнителни резерви за ускоряване процеса на техническата реконструкция на отраслите на леката промишленост.

Наред с това необходимо е да срещнат подкрепа усилията на Комитета по леката промишленост за подобряване снабдяването на предприятията с достатъчно бои, химикали, резервни части, изкуствени и химически влакна и създаване на достатъчно резерви особено от бои, за да могат да бъдат задоволявани през годината изменящите се нужди на пазара.

В духа на изложеното предлагам проекторешението да бъде допълнено.

Към т. 1, след ал. II да се добави текстът:

„Организиран на съвременна научна основа изучаването на потребителското търсене и тенденциите на неговото изменение за отделните видове стоки както общо за годината и за страната, така също и по сезони и райони.“

Накрая да се добави:

„Т. 5. Министерството на вътрешната търговия с промишлените комитети да подобряват системата на договаряне между търговските организации и промишлените предприятия с оглед на по-гъвкаво, своевременно и пълно задоволяване нуждите на населението с търсените от тях стоки.“

Т. 6. Държавният комитет за планиране, Министерството на вътрешната търговия, комитетите по леката и по хранителната промишленост да потърсят възможност за ускоряване ликвидирането на недостига на отделни асортименти стоки.“

Другарки и другари народни представители! Десетките хиляди работници, инженери и техници в отраслите на леката промишленост ще продължат и занапред да работят всеот-

дайно за увеличаване, разнообразяване и обновяване производството на стоките за широко потребление с оглед все по-пълно задоволяване нуждите и вкусовете на народа.

Така ще изпълним начертаната от Осмия конгрес на партията линия за създаване на изобилие от блага и за осигуряване повече, по-разнообразни, по-висококачествени и по-евтини стоки. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Светла Даскалова: Има думата др. Ангел Димитров.

Ангел Димитров: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Сегашната сесия на Народното събрание се посреща с голям интерес от трудещите се в страната. За пръв път двама членове на правителството се отчитат пред Народното събрание, пред народа, по два важни животрептящи въпроса — снабдяването и здравеопазването на трудещите се. Тази инициатива на народното правителство се оценява много високо от нашия народ. Това е нова ярка проява за мерките, които се провеждат през последните години след Априлския пленум и Осмия конгрес на БКП за развитие и разширяване на социалистическата демокрация. На проведената среща в моя избирателен район, на която присъстваха повече от 300 търговски работници, всички изказали се най-горещо подкрепиха инициативата да се поставя работата на отделните министерства и централни ведомства за обсъждане пред Народното събрание, с което ще се съдействува до най-голяма степен за запознаване на трудещите се с най-важните проблеми на ръководството на народното стопанство, трудностите, които се срещат, и необходимостта да се мобилизират усилията на целия народ за преодоляването на тези трудности, за осигуряване на още по-голям ръст в социалистическото развитие на нашата страна.

И в доклада на Министерството на вътрешната търговия, и в съдоклада на Постоянната комисия по търговията бяха посочени големите постижения в областта на вътрешната търговия и снабдяването. Те се дължат главно на бързото развитие на нашата икономика и нарастването на националния доход, особено след историческия Априлски пленум на ЦК на партията, когато бяха премахнати всички пречки, спъващи развитието на производителните сили.

Няма по-убедителен показател за благосъстоянието на един народ от бързото нарастване на стокооборота на дребно. През периода 1956—1964 г. той се удвои. Този факт е достатъчно красноречиво доказателство за бурното развитие на нашето народно стопанство и на вътрешната търговия.

Сега родината ни е осеяна с красиви търговски сгради,

магазини, ресторанти, сладкарници и което е особено важно. строителството на такива заведения не се извършва само в градовете, но в много широки мащаби и в нашите села.

Успехите, постигнати в областта на нашата икономика и в това число на вътрешната търговия, са резултат на правилната политика на ЦК на БКП за повишаване жизненото равнище на народа.

Другарки и другари народни представители! На сегашното заседание на Народното събрание искам да поставя няколко въпроса, които все още затрудняват снабдяването на трудещите се, въпроси, които неколкократно вече са поставяни, но не са намерили цялостно разрешение в практиката.

На първо място стоят не докрай изяснените взаимоотношения на вътрешната търговия с промишлеността, произвеждаща предмети за широко потребление. В тази насока през последните години е направено много, но и сега съществуват сериозни пропуски, които внасят немалки смущения в своевременното снабдяване на трудещите се с желаните от тях стоки по качество и количество и по сезони.

Обикновено търговските работници се срещат с промишлените предприятия на организираните вътрешни панаири в гр. Пловдив, където са изложени много и разнообразни стоки, с високо качество модни модели и разцветки. При договарянето на тези стоки обаче се получава така, че производствените предприятия не приемат всички заявени количества поради липса на материали за тяхното производство и по други причини, а в други случаи приемат заявките, но не се съобразяват с тях, а изпращат това, което е произвеждано в момента, без ни най-малко да се съобразяват, че заявките на търговските работници фактически са исканията на гражданите. Не са редки случаите, когато промишлените предприятия поради свои производствени съображения не изпълняват подписаните от тях договорни условия, проявяват натиск за изкупуване на произведените от тях недоговорирани по количество и качество стоки. Стремекът на промишленото предприятие е да изпълни плана с такива произведения, които ангажират най-малко суровини и материали и имат най-висока цена.

Например на пазара не се намират лесно големи номера обувки, ризи, трикотаж, защото ангажират повече материал, а планът на промишленото предприятие се отчита по бройки, а не цената е една и съща.

Сега селското население търси много оксфорд рае, оксфорд каре, обикновена басма, но не може да намери на пазара, защото с почти същите материали промишлеността произвежда други памучни тъкани, които се изкупуват на по-високи цени и по-лесно изпълняват плана.

В много случаи промишлеността не спазва договорните срокове, което затруднява пазара. Така например ДИП Лиляна Димитрова — София, от месец януари до средата на април тази година не достави договорените трикотажни артикули мерино 36/1 интерлог и магазините в Столицата бяха лишени от бельо, рокли, блузи, които са много търсени от гражданите. Тези артикули предприятието започва да доставя пред м. май, когато никой не ги търсеше и те сега залежават в складовете на търговията.

Във връзка с договарянето трябва да се посочи и това, че неправилно се иска сключването на договори за продължителен период по определени асортименти и разцветки. И най-добрият търговски работник не може да определи какво ще бъде търсенето на отделния асортимент и каква ще бъде модата след една година. Необходимо е за модните стоки с по-сложен асортимент да се дават заявки в по-къси срокове, дори да се работи по поръчки от промишлеността.

Трябва да се завиши отговорността и на консервните предприятия за доставената от тях продукция, която не по вина на търговската организация се похабява поради лошото си качество. Всяка година търговските предприятия бракуват хиляди килограми бомбирала продукция различни видове консерви за своя сметка. Отговорност за това трябва да носи и производителят, което ще го застави да следи още повече за произвеждане само на висококачествена продукция. Необходимо е да се измени гаранционният срок за консервното производство от половин на една година. Вторият въпрос, който искам да поставя, е за взаимоотношенията на търговията и транспорта. В това направление досега е направено много и от двете министерства. Но въпреки това по някои въпроси се отправят остри критични бележки, а други не са решени докрай.

Така например досега транспортът не носи никаква отговорност за количеството на превозената от него продукция. Металургичният завод Ленин от Перник изпраща различни профили желязо за ОТП в гр. Тутракан. При приемането му на крайната гара желязото излиза по-малко. Събират се комисиони да установяват липсата, водят се безконечни спорове, в които транспортът е наблюдател. Според мен транспортът не трябва да стои безучастен по въпроса за количеството на превозените от него стоки, а трябва да отговаря за това. Както приема вагоните по тегло, така трябва и да ги предава.

Много сериозно се критикуват и клоновете на автотранспорта, които имат монополно право да извършват всички превози с изключение на вътрешните и вътрешнозаводските. Често пъти за доставянето на бързо ликвидни стоки или за други неотложни нужди се водят безконечни пазарлъци, но

поради затруднения автотранспортът не може да окаже помощ, а и не дава разрешение на търговския транспорт да свърши това.

И още по кръстосаните превози. Направено е много, но не всичко. И сега из страната неоправдано, не по най-късия път се транспортират редица стоки и материали.

От Оряхово за Тутракан изпращат тръби, но не по най-късия и най-евтиния път по Дунав, не до най-близката гара Дулово или Русе, а до Генерал Тошево, отстоящо на повече от 150 км. И с право другарите от Генерал Тошево са по-искали да продадат тръбите и да преведат на Тутракан стойността им, за да не ги натоварват с излишни транспортни разходи.

Третият въпрос, по който искам да се изкажа, се отнася до по-нататъшното усъвършенствуване на заплащането на труда на търговските работници. Все още в някои сектори не са потърсени възможности за стимулиране работата на търговските работници, а и досегашната система за заплащане на стокооборота също трябва да се усъвършенствува. Малка е сега материалната заинтересуваност на работниците в ядровата мрежа, стоковеди, началник-складове, фактуристи и други.

Не може да се вземе само стокооборотът за мерило при заплащането на труда, а трябва да се имат предвид и видът на заведението и броят на асортиментите, с които борави един продавач. При сегашната система един магазинер на щанд в голям магазин, който борави с 10—15 асортимента, има възможност да осигурява висок стокооборот, получава и високо възнаграждение, а друг, който работи сам в отделен магазин в краен квартал или по-малко населено място и борави с над 1000—1500 асортимента, с много по-голяма стокова наличност, не може да осигури висок стокооборот — получава по-ниско възнаграждение. А отговорността за 10—15 и за 1000—1500 асортимента е доста различна. Не се има предвид материалната заинтересуваност при заплащане на ръководния персонал в търговията, директори, зам.-директори, управители на търговски предприятия и клонове, председатели на селкоопи. Например само промишлената дейност на селкоопа в с. Лозница, Разградско, е толкова, колкото промишлена дейност има ТПК в същото село, без да се вземе предвид търговската дейност на селкоопа. Въпреки това председателят на селкоопа получава по-ниско възнаграждение от председателя на ТПК.

Необходимо е Комитетът по труда и работната заплата да анализира сегашната система на заплащане и предложи мероприятия за нейното усъвършенствуване с оглед да се осигури още по-висока материална заинтересуваност за всички категории търговски работници. Сега съществуващите на-

редби № 3 и 5 на Министерството на вътрешната търговия са остарели и незабавно трябва да се отменят.

На проведената среща с избирателите—търговски работници от моя район, беше остро критикуван досегашният начин на строителство на търговската мрежа. Има случаи, когато се строят нови магазини в квартали и селища, на които не е изяснена перспективата. Не е единичен случаят, когато се строи в някое населено място голяма търговска сграда, без добре да се провери дали населението е в селото или се е придвижило към близките промишлени предприятия и строителни обекти и там е установило своето местожителство.

Предлагам по-добре да се проучва строителството на нови търговски сгради, като за всеки окръг се изработва предварителен етапен план, в който обектите да се предвидят по важност. И в зависимост от този план по години да се извършва подготовката на строителството. По този начин по-добре и научно обосновано ще се развива търговската мрежа.

Напълно подкрепям предложението да се обсъдят организацията и състоянието на търговските учебни заведения, техните планове и програми за подготовка на кадри за търговията и се проведат мероприятия за усъвършенстването на обучението и увеличаване броя на подготвяните кадри с висше, средно и професионално търговско образование.

Решаването на всички тези проблеми още повече ще спомогне за подобряване на вътрешната търговия, за все по-правилното и пълно снабдяване на трудещите се с търсените от тях стоки по количество и качество.

От името на моите избиратели подкрепям горещо икономическата политика, провеждана от Българската комунистическа партия и народното правителство, и ще гласувам за предложените решения. (*Ръкопляскания*)

Председателствуващ Светла Даскалова: Има думата др. Ангел Шишков.

Ангел Шишков: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Аз искам най-напред да ми позволите да направя няколко бележки по реда на работата на нашето Народно събрание и по подготовката на нашата сесия от Бюрото на Народното събрание.

Считам, че не е никак в интерес за резултатите от работата на Народното събрание практиката, която напоследък Бюрото на Народното събрание заведе — да дава материалите за заседанията едва в момента, когато се разписваме или един ден преди това, и по такъв начин да ни лишава от възможността да ги проучваме, да помислим върху тях и да бъдем максимално полезни при изпълнението на нашия дълг с оглед правилното решаване на въпросите.

И по-рано, пък и днес четох във вестниците, че е преминала много добре отчетно-изборната конференция на градския комитет на партията и че там материалите за тази конференция били предварително раздадени на участниците. Освен това другарят Виденов е направил едно въстъпление, произнесъл е едно въстъпително слово и изобщо били са постигнати много хубави резултати. Нима за нас — народните представители, които сме по-малко на брой от делегатите на градската партийна конференция в София, Бюрото на Народното събрание не можеше да осигури материалите за това заседание — докладите на министъра на вътрешната търговия и на министъра на народното здраве и социалните грижи, за да можем да ги прегледаме...

Николай Георгиев: Такава практика имат и окръжните народни съвети.

Ангел Шишков: Да, другарю Георгиев, такава практика имат и тия съвети.

Тогава ние щяхме да прочетем тия материали, да ги обмислим и да излезем с подготвени предложения, както и с по-конкретни изказвания. Аз считам, че в това отношение всички трябва да пожелаем на Бюрото да подобри работата си.

Това се получи, другарки и другари, напоследък и в заседанията на постоянните комисии. Въпреки отправяните критики от постоянните комисии и особено от нашата — Законодателната комисия, редовно става така, че нас ни свикват на заседания и в същия момент ни дават предложенията за изменение на законопроектите, правени от правителството. И ние ги четем в самия ход на работата, когато същевременно трябва да решаваме какво трябва да се направи, какви промени трябва да се извършат с оглед този законопроект от юридическа гледна точка да добие един по-съвършен вид за пленума на Народното събрание.

Считам, че една такава практика не би трябвало да продължава, защото в Правилника на Народното събрание има установени срокове за изпращане на народните представители необходимите материали от Бюрото на Народното събрание.

Онзи ден например имяхме такъв един случай: гледахме законопроекта за изменение на данъчния закон. Др. Палийски, който присъствуваше от Министерството на финансите, каза: „Вчера вечерта от Министерския съвет се прие още едно изменение, което обаче засега не е дошло при вас, но моля да го приемете. То се състои в това и това...“ И това нещо се предлага, въпреки че този материал още не е до-

шъл при нас. Но няма така може да се работи в комисиите и в пленума на Народното събрание?

След тия предварителни бележки аз искам сега да мина на същината на въпроса.

Когато Народното събрание разглежда въпроса за състоянието на търговията и на общественото хранене, то, според мен, има да се произнесе по два въпроса: първият въпрос е правилна ли е политиката на Българската комунистическа партия и на нашето правителство по въпроса за повишаване материалното благосъстояние на трудещите се и по-специално по въпросите за разгръщането на вътрешната търговия с оглед максималното задоволяване нуждите на трудещите се. И вторият въпрос — как тази политика се реализира на практика от Министерството на вътрешната търговия, от неговите органи и търговските организации в страната.

Това са две различни неща, защото може да имаме една прекрасна политика, а нейното реализиране да не задоволява, да не удовлетворява в дадения момент или изцяло, или в дадени свои положения.

По първия въпрос аз мисля, че събранието е единодушно — че политиката на Българската комунистическа партия и на правителството, установена от Априлския пленум на насам, в областта на вътрешната търговия за все по-пълно задоволяване нуждите на населението с качествени и достатъчни по количество стоки на достъпни цени е правилна и няма никаква нужда от промени в нея. Тази политика бе зафиксирана в последния си вариант на Осмия конгрес на БКП. И ние, като изказваме своята подкрепа и одобрение на тази правителствена политика, ще трябва да изискваме тя още по-енергично и по-пълно да се осъществява в живота.

Първият въпрос, на който трябва да се спра, е, дали реализацията, осъществяването, приложението на тая политика от Министерството на вътрешната търговия и от неговите органи са добри.

По въпроса, как ние трябва да разглеждаме тези доклади от Народното събрание. Аз се присъединявам към всички, които казаха и ще кажат след мен, че практиката да се разглежда работата на отделни министерства в Народното събрание е правилна, полезна, навременна и тя по-нататък ще се утвърждава и ще дава своите резултати.

За щастие и нещастие на др. Пеко Таков той пръв трябваше да докладва за работата на министерството, което ръководи, защото въпросите на търговията и задоволяване нуждите на населението сега са много наредели, крещящи, по тях много нашироко се изказват нашите избиратели и затова той трябваше да трасира пътя в Народното събрание в това отношение.

Във връзка с това той според мен, изнесе един доклад и пълен, и интересен. Но дали всички или само мен, или част от народните представители той не задоволи напълно, защото аз говорих и с други народни представители през време на почивката.

На мен ми се струва, че др. Пеко Таков в известна част от своя доклад влезе, така да се каже, в нашата кожа, седна на нашите места. Но все пак, аз мисля, че разлика между нас, народните представители, и министъра има и трябва да има. Ние, въз основа на това, което ни казват нашите избиратели, въз основа на разговорите и на резултатите от нашите срещи с избирателите, на лични наблюдения и впечатления ще дойдем тук, ще дадем препоръките, ще направим предложенията, ще отправим критични бележки. И нашата работа може би с това ще свърши.

Но работата на министъра ще започне оттук нататък. Работата на министъра ще бъде именно да вземе предвид всички тези бележки и в съответствие с политиката на Централния комитет и на правителството да се залови да анализира всичко това, да се залови да отстрани всички ония неща, които пречат за развитието на една хубава, модерна, бойка, резултатна търговия, която да отговаря на сегашния етап от развитието на страната и на интересите и нуждите на трудещите се в настоящия момент.

Аз си спомням, че преди години в СГНС имахме един заместник-председател по търговията, който, когато разглеждахме въпросите на търговията, ставаше пръв и държеше едни речи, в които отправяше такава съкрушителна критика към търговските органи и организации, че ние — членовете на изпълкома — оставахме със зяпнали уста и нямаше какво повече да добавим. А фактически този другар забравяше, че именно той е онзи, който трябва да се грижи за тези неща, за които говори, или да вземе мерки да ги отстрани, или пък да каже какво му пречи и какво още трябва да се направи, за да могат да се решат тези въпроси. *(Оживление)*

Не искам да кажа, че др. Пеко Таков, когото уважавам като един енергичен министър, е изпаднал тук в ролята на този заместник-председател. Но във всеки случай той малко каза какво Министерството на вътрешната търговия направи, за да се пребори по редица проблеми, които от години насам стоят в нашия живот в областта на търговията и още не са намерили своето разрешение.

И нещо друго — ние разглеждаме в Народното събрание един въпрос за търговията, който интересува целия наш народ. В нашите срещи с търговските работници и с избирателите на нас ни се поставиха маса въпроси и ние сега ще трябва да отидем и да отговорим — как Народното съб-

рание пристъпи към разглеждането на въпроса за вътрешната търговия, за нейното усъвършенстване и какви решения е взело то, за да може от този момент нататък тия неща да се поправят, какво подобрение ще настъпи в търговията, какви мерки се вземат, за да може тя от този момент нататък, след като най-висшите наши органи се занимават с нея, да отстрани някои свои слабости, да отстрани някои пречки, които пречат за развързването на възлите около нашата търговия. И ние ще трябва да отговорим на тия въпроси.

Но според мен решенията, които се предлагат, едва ли ще ни позволят да застанем пред избирателите и да им отговорим какво именно е направило Народното събрание в тази насока.

За какво нас, другари, ни критикуват в областта на вътрешната търговия? От моите срещи с избирателите мога да кажа, че основната, принципната критика, която се отправя към Министерството на вътрешната търговия и към неговите органи и търговските организации, е, че у нас търговията непрекъснато е теглена от потребителското търсене, че потребителското търсене у нас върви много напред пред възможностите на търговията и пред възможностите на търговските организации да го задоволят и че нуждите и изискванията на покупателите са тия, които непрекъснато дърпат и теглят Министерството на вътрешната търговия и търговските организации към едни по-съвременни, по-результатни форми на търгуване, но че министерството и неговите търговски организации много по-мъчно и по-бавно се придвижват към тези позиции за модерна търговия, към които ги тегли покупателят, потребителят.

Това е основната критика и на мен ми се струва, че Министерството на вътрешната търговия и търговските организации трябва действително да започнат така да организират своята търговия, че тя, ако не върви преди потребителското търсене, то поне да следва непосредствено след него, да върви по петите му, за да удовлетвори нуждите на хората.

На всички нас и на избирателите е известен тоя въпрос и те се отнасят с разбиране към него — те знаят, че проблемите, които стоят пред търговията, са и сложни, и трудни за решаване. На нас е известно, че в Министерството на вътрешната търговия и в търговските организации работят честни и енергични хора, предани на своята работа, на своето дело, предани на социализма, хора, които работят с любов. Известно ни е, че има и големи успехи в снабдяването, в увеличаване количеството на стоките и подобряването на тяхното качество.

Но трябва да ви кажа, че нашите избиратели считат правилното и навременно снабдяване на населението със стоки-

те, които са му необходими за ежедневиия живот, за нещо законно и естествено, нещо нормално, а не някаква заслуга.

И второ, наред с тия успехи съществуват и такива факти, които в даден момент, в даден окръг, град или селище, дразнят потребителите, като създават временни настроения. Това настроение се отнася и към политиката на нашата партия по търговията. Смята се, че едва ли не тази политика е лоша. И грешките на търговските работници, грешките в търговията изобщо се отнасят и по-нагоре. И това е естествено.

Всички знаят, че когато кметът в едно село греши, никой не обвинява само него, а хората казват „Властта е лоша.“ Така става и с грешките в търговията. Всички тези грешки, които допускат нашите търговски работници и организации, гравитират в крайна сметка към нашата власт. С оглед на това в търговията не трябва да си позволяваме грешки, не трябва да грешим.

Нашите избиратели ни критикуват и по отношение ценовата политика. На миналата сесия тук, в Народното събрание, др. Пеко Таков доста обстойно говори по този въпрос. Председателят на Министерския съвет др. Тодор Живков в своята реч се спря също обстойно на този въпрос, доста обстойно. Тук той изнесе доста интересни данни. По тая негова реч се развиха много дискусии, обаче от последните срещи с избирателите за мен стана ясно, че те все още имат чувството, че цените растат. Те имат такова убеждение — че не е спрял ръстът на цените по оня начин, който се осъди тук от най-високо място — от трибуната на Народното събрание, от най-високо правителствено място — от др. Тодор Живков, и че поскъпването на живота продължава.

Има различни начини за увеличаване на цените — казват гражданите — не само чрез номиналното увеличаване на цената — ако за един предмет сме давали по-рано 20 стотинки, сега го купуваме по 25 стотинки. Има и други начини за увеличаване на цените. Например да вземем шунката. Тя се продава в софийските магазини с пет пръста сланина и три пръста месо. А сланината по начало се продава на много по-ниска цена от шунката в магазините за колбаси. И гражданите ни казват: „Ние питаме търговските работници защо се продава такава шунка и те ни отговарят: „Родопа“ такава ни доставя“.

В Полша аз си спомням, че се възхищавах от това колко е хубава и висококачествена тяхната шунка. Поляците казваха: „Ами шунката е много скъпа, за да плащаме сланината на нейната цена.“

Друг начин за повишаване цените на стоките, посочен от избирателите, или друг начин за вземане на повече пари от гражданите: един гражданин ми разправяше, че му се пов-

редил подвижният шланг за душа. „Отивам в магазина и там ми казват, че нямат необходимата резервна част. И аз не мога да се къпя. И въпреки че знам, че е забранено да се купува от производствените предприятия, използвах едно минаване през Севлиево, отбих се в предприятието, където се произвеждат тия неща, и там ми продадох един шланг за душ.“ Значи гражданинът, понеже бил познат с директора на предприятието, се снабдил по този начин. Той предпочел да наруши постановлението и да се изкъпе, отколкото да го спазва и да стои мръсен. (Смях)

Аз се заинтересувах от този въпрос и попитах хората от магазина защо това е така. Те ми казаха, че производственото предприятие не им давало запасни части, а им давало цели батерии, които стрували по 25 лв. Очевидно тези батерии са много скъпи и човекът трябва да купи цяла батерия, за да използва само една част, която струва 5 лв.

След това се обърнах към производственото предприятие и оттам другарите ми казаха, че не произвеждали отделни запасни части, а произвеждали цели батерии и затова не могат да доставят отделни загубени части. Един път, когато минавах през Севлиево, се отбих в това производствено предприятие и се разбрахме, че нищо не им пречи да произвеждат отделно такива части и при нужда да ги продават на хората. Освен това другарите ми казаха, че нищо не им пречи да произвеждат 100, 120 такива запасни части, но не могат да ги произвеждат, понеже от търговските организации не правят заявки за такива части отделно.

Тогава аз се обърнах към Плановата комисия: защо не се запланира производство на такива запасни части, защо досега от търговските организации не са заявявани такива части и не са направени предложения да се произвеждат те и оттам казаха, че пак търговията е виновна.

На друг един гражданин му се развалила една част от батерията за топла и студена вода. Той дълго търсел тази част, за да си поправи батерията, но в търговските магазини също така му предлагали цели батерии, а не отделни части. И какво направил този гражданин? Той си купил цяла една батерия, свършил си работата с отделната част, която извадил от цялата батерия. Оказало се, че пак други граждани имат нужда от другите части на тази батерия и по такъв начин десетина души взели останалите части и си поправили повредените батерии и чешми. (Смях)

А няма не може търговските организации да уредят този въпрос и да продават отделни части от батериите, за да могат хората да си поправят тъкмо това, което им липсва? (Смях)

Има много такива случаи. Например изнесе се един много фрапантен случай за увеличаване цените на стоките. Оти-

ва гражданин в един от магазините на бул. Дондуков и иска да му продадат половин килограм ориз. Толкова паричал човекът и толкова ориз искал да си купи. Не искал цял килограм, а поискал половин килограм. Но продавачът му казал, че нямат пакети от половин килограм ориз, а имат само от един килограм.

И трябва да кажа, че това не са единични случаи, а това е правило за много наши магазини. И понеже този гражданин настоявал да му се продаде половин килограм ориз, продавачът взел ножа, разрязал пакета на две и с половината част от кесията му дава половин килограм ориз.

Тогава купувачът му казал: „Дай да претеглим този ориз да видим дали е половин килограм.“ Претеглят ориза и се оказва, че той не бил 500 грама, а 480 грама. Значи общо при пакетирането в тази кесия е имало 960 грама. Тогава гражданинът казал: „Моля, аз искам само половин килограм ориз. Затова дайте ми още 20 грама.“ На тогава продавачът се дръпнал и казал: „А тези 40 грама, които не достигат, кой ще ги плаща? Аз ли?“ (*Общ смях*)

Станали там разправии и тогава се намесили членовете на комисията за обществен контрол, намесил се инспекторът от Министерството на вътрешната търговия, блокирали всичкия ориз от този магазин, така както бил в цялата партия, направили проверка на теглото на всички пакети и установили, че всички пакети от тази партия били с по 40 грама по-леки. (*Оживление*)

И какво се получава? Нашите граждани, които се отнасят с доверие към нашата търговия, купуват на много места пакети с ориз, които са под определеното тегло. По такъв начин ние ощетяваме масово хората с по 40 грама ориз и с някоя друга стока. И това важи за редица, за много хора.

В края на краищата не е важно по чия вина става това нещо.

Рада Тодорова: Не се ли е изпарил този ориз? (*Смях*)

Ангел Шишков: Нищо не се изпарява от ориза, когато е опакован. (*Силен смях*)

Също така, другарки и другари, ние не можем да уредим от години наред и друг един въпрос — това е въпросът за връщането на празния и ненужен вече амбалаж, който е останал у гражданите и който не се приема винаги от търговските магазини. Досега, въпреки че се издадоха много и строги нареждания, въпреки многото инструкции до магазините на нашата вътрешна търговия, амбалажът не се приема винаги. Един ден влизам случайно в един магазин и там заварих една стара жена, която молеше прода-

вачите да ѝ приемат един буркан от компот. Продавачката обаче, както и касиерката не приемаха този буркан, не искаха да дадат парите, стойността на буркана, на тая стара жена, като ѝ казваха, че бурканът не бил купен от този магазин. Това се случи преди два месеца. Разбира се, това се случва и на много други места. Служителите в магазина казаха на тази стара жена да отиде и да го върне в оня магазин, от който го е купила. Жената си спомни, че го е купила от един по-далечен магазин, но каза, че не може да се разкарва за един буркан до този далечен магазин. Тя била купила буркана с компот от магазин към гарата и че няма смисъл за 16 стотинки или за 10 стотинки пак да отива чак на гарата, за да връща този буркан. Тя недоволствуваше от това, че не ѝ вземат буркана, и аз се намесих в спора, но съвсем безрезултатно. Най-напред аз потърсих управителя на магазина и се оказа, че го няма. Тогава старата жена, като видя, че аз искам да ѝ помогна, пожела да се посъветва с мене, и ми рече: „Щом няма да ми приемат буркана, аз ще го хвърля навън или ще го счуция на тротоара. Нямам време сега да ходя чак в магазина на гарата, за да върна буркан, който струва няколко стотинки.“ Тогава аз ѝ казах, че е по-хубаво да не чупи буркана, защото, ако го счупи, тогава пък ще дойдат други хора да я глобят, че е направила боклук на улицата. Посъветвах я да отиде и да хвърли този буркан в едно кошче или в една кофа за боклук, ако бурканът се събере и като минат чистачите, те да го приберат. Тя така и направи.

Аз апелирах към другарите там, обадих се да вземат мерки по този въпрос. А нима този въпрос не може да намери разрешение? Най-сетне ние знаем много добре, че много производствени предприятия на компоти и на други неща в дадени моменти чувствуват много остра нужда от буркани, както и от други видове амбалаж, а същевременно виждаме, че поради тези неуредици организацията на търговията не може да уреди работата така, че да се приемат бурканите от гражданите и въобще да се връща пак в предприятията този пръснат между гражданите амбалаж.

Напоследък се коментира много увеличаването цените на плодовете и зеленчуците и трябва да ви кажа, че никога не е съществувало такова нещо — в София цените на черешите и на ягодите да са толкова високи. Ние можем да обясняваме високата цена на черешите и ягодите със закъсняването на лятото и т. н., но трябва да знаем, че вече е 23, 24 юни и наблюдаваме, че в разгара на сезона цените на тези плодове, черешите и ягодите, са много големи.

Обяснението на това е, че имало някакви върнати партици, предназначени за износ, но каква е тая цена — 90

стотинки килограм, върнати или невърнати. Това е една огромна цена. Това е 9 лева стари пари за един килограм. А никога в София в миналото ягодите не са били продавани толкова скъпо.

Също така една сериозна критика се отправя към нашите другари от търговската мрежа — говоря пак специално за София, понеже по-добре познавам тукашните проблеми. Може би някъде в провинцията хората да си имат други, по-различни, отделни проблеми, но понеже аз съм избран в София, тукашните проблеми повече ги познавам. Макар че в края на краищата те може би да са същите и това, което казвам, да важи и за другите по-големи градове в провинцията.

Трябва да кажа, че търговската мрежа у нас неправилно се е разкласирала и че неоправдано според нашите избиратели се вършат ремонти на търговски магазини, за да ги направят по-люксови.

Разбира се, по начало това е хубаво, но тези ремонти траят много дълго — по 6—7 месеца. И понеже измежду нашите избиратели има хора интелигентни, грамотни, те вземат калема и започват да изчисляват с молив в ръка колко пари струва този ремонт и какви загуби ще претърпи търговското предприятие поради липсата на оборот в тези ремонтирани магазини в течение на толкова много месеци, през времето, когато магазинът е затворен, не работи поради ремонтването му. И избирателите питат: „Ако този магазин беше собственост на управителя, той щеше ли да го държи 7—8 месеца без работа, щеше ли да търпи толкова дълго време такъв магазин, без да продава стоки, без да прави джиро, без да печели.“

Ясно е, че в това отношение трябва да се вземат съвсем сериозни и съвсем ефикасни мерки от Министерството на търговията.

Нашите избиратели правят и такава една бележка: че тук в София, на ъгъла на ул. Раковски и Дондуков имало една книжарница, която снабдявала училищата с много книжки в продължение на много години, но сега изведнъж какво е направено с нея? — Тая книжарница била променена и останала само книжарница за продаване на прочитни книги и сега вече и децата, и родителите се трупат на опашки в един друг книжен магазин там, губят много време за чакане, за да могат да задоволят нуждите си от училищни пособия — от моливчета, тетрадки, гуми и тям подобни пособия и принадлежности за учебна работа.

Разбира се, такива недомислия не бива да се допускат, не бива непрекъснато да се променя обликът на магазините, с които гражданите са свикнали и ги знаят къде са, без да има сериозни мотиви за това.

Също така и процедурата по обслужване на гражданите извънредно много е критикувана, но аз не искам да се спирам на този въпрос, а искам да се спра на други неща.

Тук в София разбрах, че в редица магазини на бул. Дондуков още от миналата година били доставени хубави модерни хладилници. Разбрах също така, че още от миналата година тези хладилници стоят така, без да са монтирани, стоят, без да бъдат използвани. Един управител на магазин ми каза, че ги използва. Попитах го как ги използва. Каза ми: „Ето как — като шкафове, макар че това е хладилник!“ (Смях)

Направих справка и се оказа, че никой не може да каже кой и защо не е монтирал досега тези хладилници. А вие всички разбирате, че това е една скъпа техника и въпреки това тя стои неизползвана, без да се знае какво ще стане с нея по-нататък.

Също така един много интересен факт бе изтъкнат. Едно време имаше един ресторант на бул. Дондуков — ресторант Дунав. Той съществуваше още от преди 9 септември. В него репортерите от вестници Заря, Утро и Дневник отиваха вечер, посещаваха го редовно. Сега обаче нашите хора го направили на самообслужване. Хубаво, но като го направили на самообслужване взели, че премахнали клозета му и какво се получило? Аз говорих с хората наоколо и те ми казаха, че сега там просто си уредили дежурство вечерно време, за да пазят кооперациите си, защото входовете на всички сгради там се превръщали в клозети. (Оживление)

Запитах управителя на този ресторант кой е наредил това. Отговори ми, че той не е виновен. Предприетието им, централата си има архитектурна служба, там са решили да направят този ресторант на самообслужване, там посетителите само ще влизат набързо да обядват или вечерят, да консумират нещо на бърза ръка и ще излизат веднага според тия другари, без да има нужда да се задоволяват някакви други функции. (Смях)

Попитах управителя: „А сега за какво използвате това помещение, което по-рано е било клозет.“ Той каза: „Преустрои го в студен бюфет.“ (Смях)

И трябва да ви кажа, другари, че ако ние имаме такива архитекти, които така разсъждават при преустройството на подобни заведения, тия хора няма да спечелят нито един конкурс — нито конкурс в Сан Франциско, нито конкурс във Висбаден. (Оживление)

Николай Георгиев: Журналистите сега ходят ли пак в този ресторант?

Ангел Шишков: Те са умни хора и знаят къде да ходят, но засега този ресторант се посещава от ученици и работ-

ници. Там наблизо е Профиздат и вероятно работниците от Профиздат използват това заведение.

Другарки и другари народни представители! Няколко думи за разфасовките на стоките. Аз слушам за разфасовките на стоките вече най-малко от 10 години да се говори. Този въпрос беше поставен днес и от др. Пеко Таков обаче според мене така, че не се виждат никакви перспективи за неговото разрешаване.

Трябва да кажа, че хората в Съветския съюз вече говорят и мислят за космически опаковки, а ние още не можем да уредим, както трябва, земните опаковки. Вие всички знаете, че захарта и брашното сега се опаковат и залепват в пакети с едно много грозно и неприятно на вид лепило. И това е така почти с всички опаковки с изключение на опаковките от завода за захар в Лом, който дава прекрасни, чисти и много естетически опаковки.

Разбира се, при това положение на хората е неприятно да им казваме такива неща. Същото може да се каже и за пакетите, в които се опакова солта. На тия пакети отвън пише „Фина смляна сол за маса“, но вътре съвсем не откриваме никаква фина смляна сол за маса, а често откриваме една черна буца сол, която трябва да се разбива допълнително в къщи, та белким от нея добием фина смляна сол за маса. *(Общ смях)*

И тая сол също така е пакетирана на големи пакети от по един килограм и ако поискате да си купите по-малко количество, не можете да намерите такова да си купите, защото тази сол не се опакова на малки количества.

И аз питам: не може ли Министерството на вътрешната търговия да види как да уреди този въпрос? Аз смятам, че и разфасовката на солта трябва да се даде в пакети не само по един килограм, но и по половин килограм, дори на още по-малки части, защото всеки гражданин в даден ден от месеца отива в магазина и може да поиска да си купи и едно по-малко количество сол. За това трябва да има опаковки на солта, както и на захарта, на ориза и пр. не само от по 1 кг, но и по половин килограм, пък и по 0,250 кг. Особено това важи за маслото, защото някои хора искат да си купят и 150 или 100 г масло.

Между впрочем трябва да ви кажа, че нашите магазини за самообслужване ще оправдаят името си едва тогава, когато се разреши от тях окончателно въпросът за опаковката и разфасовката на стоките, защото, както знаем, сега във всеки един такъв магазин има допълнително още най-малко два шанда: на единия се реже сиренето, саламът и пр., а на другия виждаме касата, на която се продават сапунът, пастите и много други дребни артикули. А в добре уредените магазини има специални машини за опаковка,

шом като това е магазин за самообслужване, с които машини се опаковат саламът, пилетата и другите продукти, и гражданинът, като отиде там, без някои да пипат с ръце тази стока, тя се опакова с машината и така той бива добре обслужван. Самата машина отрязва най-напред, каквото има за отрязване, пакетира го и по този начин купувачът получава онова, което иска да купи като чист продукт в качество и в количество, което е пожелал.

За това ние трябва да запишем в нашите решения, че Министерството на вътрешната търговия трябва в най-скоро време да реши въпроса за разфасовката и опаковката на стоките за широко потребление.

Друг един нерешен въпрос е въпросът за разносната търговия. И този въпрос се повдига от много години, но още не е решен.

На една среща, която направих със своите избиратели, се повдигна и този въпрос и те ми възложиха да го поставя тук. И изобщо аз съм задължен да кажа всичко, което те казаха и което мислят по тези въпроси, затова аз си позволявам да говоря повече.

В срещата с моите избиратели също така се говори за разносната търговия. За тази търговия, както казах, се говори и у нас от 10 години насам, но трябва да изтъкна, че ние трябва да започнем от най-простото — от разнасянето на млякото. Както знаете, всяка сутрин домакините, майките, работничките у нас са принудени да стават най-малко половин час по-рано, или да кажем 45 минути, за да отидат в млекарницата и да се наредят на опашка, за да си купят известно количество мляко, да се върнат у дома да го подварят и да приготвят закуската.

Как считам, че този въпрос би могъл още отсега да се реши и млякото да се носи на хората по домовете? Известно е, че у нас съществува и такъв един проблем: за известна недостатъчна заетост на жените-домакини, които не са, така да се каже, в първа възраст. На тия жени ще трябва да се намери подходяща работа. И ако ние по места се обърнем към ръководителите на търговските организации или към Отечествения фронт и поискаме на такива домакини да се възложи тази работа по разнасянето на млякото сутрин по домовете, какво ще се получи? Всяка от тези домакини ще работи сутрин по два часа, например от 6 до 8 часа, ще разнесе бурканите с мляко и ще си осигури за семейството известен допълнителен доход. Или тя може да работи сутрин най-много от 5 до 8 часа. През това време ще разнесе 200 буркана и ако от всеки буркан тя получи по 1 стотинка, това са 2 лева спелечени за два три часа — една сума, която за нея ще бъде достатъчна и съще-

временно тя ще има възможност да изпълнява и своите най-леки останали домакински задължения.

Но за голямо съжаление този въпрос в София още не може да намери разрешение.

Наскоро говорих с др. Васил Кеналов от Русе, който е зам.-председател на изпълкома по търговията — един от най-добрите зам.-председатели по търговията, но научих, че и там този въпрос не е могъл да намери разрешение.

И трябва да ви кажа, другарки и другари, че за мене и сега още не е ясно защо този въпрос не е могъл да намери разрешение в София.

Рада Тодорова: Добре е да се провери защо не искат жените в София да се заемат с тая работа, въпреки че са правени опити.

Ангел Шишков: Мога да кажа, че може би Иванка и Драганка няма да се съгласят да вършат тази работа, но има други жени като Петканка и Стоянка, които ще се съгласят. И някои жени не знаят, че могат да се заемат с такава работа, защото никой не ги е осведомил, че има такива възможности, затова аз мисля, че не трябва да правим такива обобщавания, че въобще жените в София не желаели да се занимават с тая работа.

Искам да кажа нещо и по въпроса за рекламата, която също така е към Министерството на вътрешната търговия. На този въпрос ме наведе една реклама, пусната във в-к Вечерни новини, в която се казваше, че са пуснати на пазара вносни въжета за пране. Те били меки, еластични, трайни и стрували 11 стотинки.

Но вие знаете, че когато се говори за двама братя и когато за единия се казва, че е добър, без за другия да се казва нещо, напр. за Христо се казва, че е много добър, а за Иван нищо не се казва, тогава ние сами разбираме, че на другия брат нещо му куца.

Така се получава и тука. От тая реклама излиза, че българските въжета за пране са калпави, че те не са меки, издръжливи, че не са еластични, не са трайни.

Кому беше нужна такава реклама и въобще кому беше необходимо да внася от чужбина въжета за простиране на пране, когато ние можем да си имаме хубави наши въжета и имаме такива.

Аз мисля, че ние не бива с такива реклами да подбиваме реномето на българските стоки, защото вносните стоки ще дойдат у нас на пазара, ще минат и ще заминат, а българската стока ще бъде на нашия пазар в продължение на цяла година, ще бъде непрекъснато предлагана на нашия покупател. *(Ръкопляскания и възгласи „браво“!)* Тук, на

бул. Руски има една реклама при сладкарница Варшава, точно до Музея на революционното движение. Тази реклама е за български бои и лакове. Тя е поставена там доста отдавна и трябва да ви кажа, че може би вече от една година тя стои там побеляла, изрѣфана, наподобяваща юфка. Това ли е реклама на нашите български бои и лакове?

Аз обърнах внимание по този въпрос на онова производствено предприятие, което е пряко заинтересувано от рекламиране качеството на своите произведения — боите и лаковете, но нито то, нито търговското предприятие Реклама, нито пък градското управление на търговията взеха никакви мерки тази реклама или да бъде поправена, или да бъде махната оттам.

Фактически получава се така, че тази реклама се превръща само в една реклама за лошото качество на нашите български бои и лакове.

Аз считам, че нашето Министерство на вътрешната търговия трябва да вземе много сериозни мерки за подходящото рекламиране на българските стоки.

Тук др. Пеко Таков съобщи, че в България сега се произвеждали много хубави ризи. Но гражданите откъде ще знаят това, кой ще рекламира и кой рекламира тези хубави ризи. А както виждате у нас се рекламират вносните въжета за простиране на пране, а рекламирането на нашите хубави стоки изостава. Тъкмо поради това нашите хора не знаят почти нищо за качествените български стоки. А всеизвестно е, че рекламата е душата на търговията. Аз мисля, че трябва да бъде душа и на нашата хубава социалистическа търговия.

Накрая искам да направя няколко конкретни предложения.

Първо, предлагам, когато нашият министър на народното здраве и социалните грижи чете доклада си за работата на своето министерство, на своите органи и служби, Постоянната комисия по вътрешната търговия заедно с министъра на вътрешната търговия да се оттеглят и да прегледат наново решенията, които се предлагат, но които са достатъчно общи, за да бъдат те подобрени, и след това да ги гласуваме.

Второто ми предложение е следното. Казва се, че министърът на вътрешната търговия е човекът, който има пълната власт на пазара да се явяват само качествени стоки. Известно ви е, че и на едно минало заседание на Народното събрание имаше реплики по този въпрос, но за да може тази власт на министъра на вътрешната търговия да бъде действително пълна и ефикасна, аз считам, че министърът на вътрешната търговия трябва да има възможност да се пребори с ония наши предприятия, които са монополисти за из-

вестни стоки и които, като използват своя монопол, не дават стоки в съответното количество и със съответното качество.

За тая цел може би ще бъде необходимо да се предостави на министъра на вътрешната търговия известно количество чужда валута, за да може той с тия средства да закупува определени контингенти чуждестранни вносни стоки, които да пуска на нашия пазар с оглед по този начин да застави тези предприятия, които имат монопол за някои стоки, да се съобразяват с изискванията и за количество, и за качество на стоките.

Министърът на вътрешната търговия каза нещо и по въпроса за въглищата. Преди време той каза, че до октомври те са се борили за качествени въглища, а след това вдигнали ръце, защото хората искали преди всичко да се стоплят.

Но същото се получава и в борбата за подобряване качеството и на другите стоки. Министърът не може да остави пазара без стоки само в името на спазването стриктно на този принцип — борба за високо качество. Но ако той има възможност да изкупи известни, макар и по-малки количества чуждестранни стоки и да ги хвърли на нашия пазар, тогава тази борба за подобряване качеството на стоките, произвеждани от нашите предприятия, ще бъде много по-ефекасна. *(Оживление)*

Също така, другарки и другари, ние трябва да имаме съзнанието и за някои други неща. Така например понякога се отказва да се приемат стоките от едно предприятие, но в тези стоки е вложена държавна пара и труд на нашия български работник. При това предприятието е наше, социалистическо предприятие и неговата съдба не ни е безразлична. Според новата система за планиране и ръководство на нашето народно стопанство това предприятие ще претърпи загуби в случай, че не му бъде приета продукцията като некачествена. По този начин ще му се намалят доходите, то ще претърпи загуби и тия загуби ще трябва да се понесат от хората, които работят в това предприятие, които са произвели лошокачествена продукция.

Аз не съм напълно в течение как стои този въпрос, но за мене е ясно, че ще се намалят заплатите на работниците, на служителите и на ръководния персонал в това предприятие с известен процент. Това става и в предприятията, които не са изпълнили своя план.

Но мен ми се струва, че еднаквият подход в този случай е неправилен. Неправилно е да се удържа един и същ процент от заплатите на хората от ръководството на предприятието — на директора, на главния инженер, въобще на ръководния персонал, които решават въпросите за количество-

то и качеството на произвежданите стоки. На този ръководен персонал ще трябва да се правят удържки от заплатата в го-голям размер. Към хората от ръководството тези икономически санкции трябва да бъдат приложени по-строго, отколкото към обикновените работници в предприятието, защото от тези обикновени работници зависи много по-малко какъв ще бъде крайният резултат от работата на предприятието.

Аз имах такъв случай: миналата година дойде при мене една чистачка от едно търговско предприятие и ми каза: другарю Шишков, на мене ми платиха за последните месеци с 20% по-малка заплата, защото нашето предприятие не е изпълнило плана си по обем, но аз не зная какво съм виновна за това неизпълнение на плана. Ако изпълнението на плана зависеше от мене, аз съм съгласна и ако е необходимо, и по два пъти на ден ще мета там, където мета веднъж, само и само да се изпълни планът. (Смях) Но аз получавам 60 лв. и като ми удържат 20%, остават ми 48 лв.

За това ми се струва, че ние трябва много сериозно да помислим как можем да заинтересуваме материално повече участниците в производството, за да се получават в предприятията по-висококачествени стоки.

Ние трябва да разрешим този въпрос така, че работниците от предприятията да дават именно оня краен резултат, който се очаква от тях — очаква се от държавата и от целия народ.

И още едно предложение искам да направя. Аз мисля, че в нашето решение ние трябва да запишем и едно такова предложение, с което да задължим министъра на вътрешната търговия систематически, поне два пъти в годината да прави преценка на залежалите стоки, които са вече несезонни и немодни, които след изтичането на даден период от време, след демодирането им, ако продължават да стоят в стоковия фонд на предприятието, само ще фигурират в този фонд и ще затормозват икономическата дейност на това предприятие. Когато се задържат подобни стари стоки по щандовете, тогава се идва до положението, че като отидеш пред щанда, виждаш, че той е препълнен със стоки, а фактически нито една стока не ти харесва и нищо интересно не можеш да си купиш от този магазин.

Това особено се отнася до дамските облекла. Щом като им мине модата, те стават неинтересни на публиката.

Затова министърът на вътрешната търговия трябва да има права и възможности да извършва преценка на подобни стоки, да ги пуска на по-евтина цена в разпродажба и тогава ще могат и ония наши жени, които са по-скромни, които не държат чак толкова веднага да си купят облекло

от току-що излязлата най-нова мода, да си я купят първи, а държат преди всичко да си набавят някои крайно необходими облекла на по-изгодни цени, ще могат да си купят от тия стоки. Тогава тия стоки няма да останат като залежали и няма да тежат върху работата както на търговските предприятия, така и на производствените предприятия.

Спомням си, че неотдавна четох в съветския вестник Известия един голям подлистник, в който се споделяше опитът на един от големите парижки универсални магазини. Това беше материал, написан от парижкия кореспондент на Известия, в който материал се споделяше именно опитът на един голям универсален магазин по обезценяването на такива демодирани стоки.

Кореспондентът е имал разговор с ръководителите на такъв един универсален магазин в Париж и в този материал се даваха много интересни данни в това отношение.

Заклучението на този материал в Известия беше такова, че търговското предприятие ще загуби по-малко, ако обезцени тези залежали стоки и ги разпродаде на по-ниска цена, ако се отърве от тях, но прибере все пак известна стойност от тези стоки, отколкото да останат в предприятието и продължават да тежат на неговия стоков фонд. Иначе, ако те останат в предприятието неразпродадени, те ще продължат да се отразяват зле върху икономиката на това предприятие със своята фиктивна цена и предприятието няма да има никакъв оборот, никаква полза от това.

Това са предложенията, които правя.

В заключение искам да кажа, че одобрявам напълно политиката на нашата партия и правителство в областта на търговията. Ние наистина имаме големи успехи в нашата търговия и тия успехи се виждат от хората.

Одобрявам и дейността на Министерството на вътрешната търговия и на всички другари, които работят в тая интересна и същевременно много трудна област.

Считам обаче, че трябва да се полага системно много и продължителни усилия, за да се преодолее онова, което от години ни пречи, онова, за което нашите избиратели ни критикуват и ние досега не сме могли да го преодолеем. *(Продължителни ръкопляскания)*

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители! Бюрото на Народното събрание взема предвид критичните бележки, направени от народния представител Ангел Шишков за подготовката на сесиите на Народното събрание, като занаяпред своевременно ще се изпращат материалите на народните представители.

Ние ще се постареем да подобрим в това отношение още повече нашата работа, но аз искам да уверя народните пред-

ставители, че Бюрото полага винаги всички усилия, за да изпрати своевременно всички материали на народните представители.

За тая сесия до народните представители бяха изпратени своевременно писма, в които точно бяха отбелязани най-важните въпроси, които ще се разглеждат в настоящата сесия, за да могат народните представители да се подготвят, като направят срещи и събрания със своите избиратели.

Освен това преди една седмица или преди 10 дни Бюрото на Народното събрание разпрати проекторешенията без двата доклада — на министъра на вътрешната търговия и на министъра на народното здраве и социалните грижи. За съжаление ние не можахме да изпратим самите доклади както на другарите министри, така и докладите на комисиите, понеже както знаете, тия доклади се готвят до последния момент. Обаче ние определихме специална стая за народните представители, в която бяха изложени самите доклади и оставени на разположение на народните представители отпреди няколко дни, макар и тия доклади да не бяха още изготвени в окончателния им вид.

Бюрото на Народното събрание предлага сутришното заседание на Народното събрание да бъде прекратено. Следобедното заседание ще започне точно в 15 часа.

Закривам заседанието.

(Закрито в 12 ч. 48 м.)

Подпредседател: **Св. Даскалова**

Секретар: **М. Бакалова**

Парламентарен стенограф: **Ст. Стоянов**